

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2025. április 22–24.
Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

**Az amerikai különleges erők CIDG programja
és a program tapasztalatainak megjelenése a magyar különleges
műveleti doktrínában**

Jelige: De oppresso liber

Pályamunka lezárásának időpontja: 2024. április 14.

2025.

Tartalomjegyzék

Bevezető	4
1. A kutatás elméleti kerete	8
1.1. <i>A CIDG program, mint a civil-katonai együttműködési képesség korai példája.....</i>	<i>8</i>
1.2. <i>Hadviselés az aszimmetrikus konfliktusban</i>	<i>10</i>
1.2.1. <i>A gerilla hadviselés</i>	<i>10</i>
1.2.2. <i>A nem-konvencionális és az irreguláris hadviselés.....</i>	<i>11</i>
1.2.3. <i>A korai felkelésellenes (COIN) elméletek</i>	<i>13</i>
1.2.4. <i>COIN és nem-konvencionális hadviselés a CIDG programban</i>	<i>15</i>
2. A CIDG program kialakulásának jogi és politikai környezete	17
2.1. <i>Az USA bekapcsolódása az indokínai háborúba.....</i>	<i>17</i>
2.2. <i>Az 1954-es Genfi Egyezmény</i>	<i>19</i>
2.3. <i>A politikai környezet Vietnám déli részén</i>	<i>20</i>
2.4. <i>A politikai és katonai környezet Vietnám északi részén</i>	<i>21</i>
2.5. <i>Amerikai katonai jelenlét Vietnám térségében az indokínai háború után</i>	<i>23</i>
2.6. <i>NSAM52: Amerikai akcióterv a kommunista dominancia megelőzésére a Vietnámi Köztársaságban. 24</i>	
3. A különleges műveleteket koordináló amerikai katonai szervezetek Vietnám térségében 1954 és 1975 között	26
3.1. <i>A Katonai Segítségnyújtási és Tanácsadó Csoport (MAAG)</i>	<i>26</i>
3.2. <i>A Katonai Segítségnyújtási Parancsnokság, Vietnám (MACV)</i>	<i>27</i>
3.2.1. <i>Operation Switchback</i>	<i>27</i>
3.2.2. <i>A Tanulmányi és Megfigyelő Csoport (MACV-SOG).....</i>	<i>28</i>
3.3. <i>A Tonkini incidens és az amerikai beavatkozás kezdete.....</i>	<i>29</i>
3.4. <i>Szabad Világ Támogató Program</i>	<i>30</i>
4. A Civil Irreguláris Védelmi Csoportok (CIDG) program.....	31
4.1. <i>A CIDG program előzményei az indokínai háborúban.....</i>	<i>31</i>
4.2. <i>A CIA szerepe a CIDG program kialakításában.....</i>	<i>32</i>
4.3. <i>A CIDG Program felépítése</i>	<i>34</i>
4.4. <i>A CIDG program mindennapjai.....</i>	<i>35</i>
4.5. <i>Az Operation Switchback hatása a CIDG programra</i>	<i>37</i>
4.6. <i>A CIDG program táborai.....</i>	<i>39</i>
4.7. <i>Kémelhárító és információszerző tevékenységek a CIDG táborokban</i>	<i>40</i>
4.8. <i>Törzsi lázadások.....</i>	<i>42</i>
4.9. <i>A CIDG és a konvencionális haderő kapcsolata.....</i>	<i>42</i>
4.10. <i>A CIDG program integrálása az ARVN határvédelmi rendszerébe.....</i>	<i>44</i>

5. Különleges Erők Vietnám térségében	46
5.1. <i>Az amerikai Különleges Erők (SF, Green Berets) a vietnámi háborúban.....</i>	<i>46</i>
5.1.1. <i>Az SF aktiválása a Vietnámi Köztársaságban</i>	<i>46</i>
5.1.2. <i>Az SF és az etnikai kisebbségi harcoló csoportok</i>	<i>47</i>
5.1.3. <i>Az SF tevékenysége az Operation Switchback után</i>	<i>47</i>
5.2. <i>Az ARVN Különleges Erők (Luc Luong Dac Biet, LLDB)</i>	<i>50</i>
5.3. <i>Kiegészítő programok, együttműködő fegyveres szervezetek.....</i>	<i>51</i>
6. A CIDG program tapasztalatai a jelen hadviselésében.....	53
6.1. <i>Az SF, mint az innováció forrása</i>	<i>53</i>
6.2. <i>A CIDG program és a magyar Különleges Műveleti Erők doktrínája.....</i>	<i>55</i>
Összegzés	58
Felhasznált irodalom	62
Függelék.....	66
F.1. <i>Az NSAM 52 főbb pontjai.....</i>	<i>66</i>
F.2. <i>Képek.....</i>	<i>69</i>
F.3. <i>A dolgozatban használt rövidítések.....</i>	<i>71</i>

Bevezető

A témaválasztásban a fő motivációm az volt, hogy 10 évig szolgáltam Specialista II. (Műszaki Specialista) beosztásban a 3426-os bűvár csoportnál a MH 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj (jogutódja: MH Vitéz Bertalan Árpád 1. Különleges Műveleti Dandár) kötelékében. Mivel a Különleges Műveleti Alaptanfolyamot Szolnokon, és az Egyesült Államokbeli John F. Kennedy Warfare Schoolban, Fort Braggban, Észak-Karolinában is elvégeztem, személyesen is érint és érdekel a Különleges Műveleti Erők (Special Forces, SF, Green Berets) fejlődése.

Dolgozatom célja a CIDG programhoz kapcsolódó katonai tevékenység bemutatása és elemző értékelése a ma különleges műveleti doktrínájához viszonyítva. Ezért a műveletekkel és hadviselési módokkal foglalkozom, de a stratégiai szint elemzése meghaladja a dolgozat kereteit. A dolgozat terminológiájában a CIDG program létrejöttének és működésének bemutatásakor a korabeli terminológiát alkalmazom, a jelen szempontjából való értelmezéshez, a Különleges Műveleti Doktrínával való összevetéshez viszont a modern, a magyar, amerikai és NATO doktrínákban jelenleg is használt terminológiát.

Hipotézis:

Feltételezem, hogy az Amerikai Hadsereg Különleges Erőinek (US Army Special Forces, SF) 1961 és 1971 között a CIDG programban végzett tevékenysége során olyan innovációk honosodtak meg az SF tevékenységében, amelyek hosszú távon formálták a különleges erők működését, és a Magyar Honvédség Különleges Műveleti Doktrínájában is jelen vannak.

A kutatás folyamata

A téma iránti kíváncsiságomat egy vietnámi utazás keltette fel, amikor előkészületként a vietnámi háborúról olvastam, így találtam rá az SF szerepére Vietnámban, és a CIDG programra. A téma jobb megismeréséhez először a CIDG program angol nyelvű szakirodalmát tártam fel, keresőszavas kereséssel¹, majd a már megtalált művek felhasznált irodalmi alapján azonosítottam további releváns szerzőket. A CIDG program működésének és feladatainak megismerése után korábbi tanulmányaim alapján egyértelmű volt, hogy a CIDG program fontos mérföldkő az SF doktrína kialakulásában, hiszen számos olyan elem megjelent benne, amelyet

¹ pl.: CIDG program, SF in Vietnam.

a Különleges Műveleti Alaptanfolyam során is tanultunk, gyakoroltunk, vizsgáznom kellett belőle. Ezt követően elkészítettem a CIDG program katonai, társadalmi és politikai környezetének leírását, majd az MH Különleges Műveleti Doktrína Szolgálati Könyv 2021-es kiadását ismertem meg alaposabban, amelyben megtaláltam a CIDG program és a jelen magyar KM doktrínája közti párhuzamokat. Végül, a szakirodalmi feltárás második fázisában a CIDG programban megjelenő gyakorlatok elméleti háttérét ismertem meg. Ezt követően az elméletek alapján a CIDG program addig leíró jellegű bemutatását elemző bemutatássá dolgoztam át, amely reflektál a dolgozatom elméleti keretére, majd elvégeztem az MH Különleges Műveleti Doktrína Szolgálati Könyv 2. kiadásának (2021) tartalmi elemzését.

A felhasznált szakirodalom több típusú munkát tartalmaz, a típusokat néhány, a dolgozatban felhasznált példával szemléltetem:

- Hadtörténeti munkák:
 - o Az amerikai-vietnámi háború és előzményei (pl. Ahern 2009, Harangi-Tóth 2022, Kemény 2020, Tucker, 2011)
 - o az US Army SF tevékenységéről Vietnámban (pl. Abram 2021, Ives 2007, Stanton, 1990/2008)
 - o A CIDG programról (pl. Stewart 2012, Booth 1992, Staton 1990/2008)
 - o Katonák visszaemlékezései a CIDG programra (pl. Kelly 2004, Brockhausen 2018)
- Hadelméleti munkák
 - o COIN (pl. Trinquier 1961/1964, Galula 1964, Kemény 2014)
 - o Gerilla hadviselés (pl. Forgács 2009, Forgács 2020)
 - o Aszimmetrikus kihívások (pl. Porkoláb 2008, Resperger 2018)
- Hivatalos dokumentumok
 - o Doktrínák (pl. FM-3-18 2014, FM 3-05 2008),
 - o Tájékoztatók (pl. Honvédelem.hu 2024, Department of Defence 2021, AAP-06 2021),
 - o Rendeletek (pl. NSAM 52, NSC 66)

A téma aktualitása

Napjainkban a Különleges Műveleti Alaptanfolyamnak (akár a magyar, akár az amerikai tanfolyamokról van szó) szerves része a nem-konvencionális katonai műveletek (Unconventional Warfare, UW), a külföldi belső védelem (Foreign Internal Defense, FID), a speciális felderítés (Special Reconnaissance, SR), a közvetlen cselekvés (Direct Action, DA),

a pszichológiai műveletek (Psychological Operations, PSYOPS) és a hírszerzési és kémelhárítási műveletek (Intelligence Operation, IO). A nemzetközi missziókban ezek szerint az elvek szerint kerülnek végrehajtásra a feladatok, tehát ezek a műveletek a világ összes olyan konfliktusában szerepet kapnak, ahol a NATO tagországok különleges erői megjelennek.

A dolgozat felépítése

1. fejezet: A kutatás elméleti kerete

Ez a fejezet mutatja be azokat az alapfogalmakat, amelyek segítségével megérthető a CIDG program jelentősége. A CIDG program tartalma a program fennállása alatt is jelentősen változott, kísérletező jellegű volt, ezért a korszakban használt terminológia nem tudja teljes mértékben leírni. Az elméleti keret kialakításához a korszak COIN elméletei mellett a jelen magyar, amerikai és NATO dokumentumait is alapul vettem.

2. fejezet: A CIDG program kialakulásának jogi és politikai kerete

Ez a fejezet bemutatja, hogyan vállalt szerepet az USA az első, francia-vietnami indokínai háborúban, és milyen alapja volt a katonai jelenlétének Vietnám térségében az első indokínai háború lezárulta után. A fejezet áttekinti a Vietnámi Köztársaság (VK) és a Vietnámi Demokratikus Köztársaság (VDK) politikai és katonai helyzetét, valamint röviden ismerteti az NSAM 52-t, ami a Kennedy kormányzat által 1961-ben összeállított, Vietnámra vonatkozó akcióterv volt, a kommunisták térnyerésének megakadályozására.

3. fejezet: A különleges műveleteket koordináló szervezetek Vietnám térségében 1954 és 1975 között

A CIDG program, bár az amerikai különleges erők katonái dolgoztak benne, alapvetően a CIA projektje volt, csak az ún. *Operation Switchback* után került katonai irányítás alá. A fejezet áttekinti az amerikai hadsereg különleges erőit koordináló katonai parancsnokságok változását, a tanácsadó jellegű szerepvállalástól a vietnámi-amerikai háború végéig, ideértve a nemzetközi szövetség kialakulását és szerepét is.

4. fejezet: A Civil Irreguláris Védelmi Csoport (Civilian Irregular Defence Group, CIDG²) program

A fejezet a CIDG program kialakulását és működését mutatja be. A CIDG program előzményeként tekinthető a francia gyarmati hadsereg együttműködése a vietnámi hegyi törzsekkel. A CIDG a vietnámi etnikai csoportokkal szövetséget építő programként indult, a CIA koordinálásával, és a US Army SF katonáinak részvételével, a katonai együttműködést

² Kiejtve: [szid-dzsi].

szociális és gazdasági támogató elemek egészítették ki. A program kezdetben a COIN hadviselés alapelvei (Trinquier 1961, Galula 1964) szerint szerveződött és nagyon sikeres volt. Később az etnikai csoportokkal való együttműködés célja a határvédelem és a reguláris erők támogatása lett. Ez az időszak már ellentmondásosabb volt az elért eredményeket tekintve. Ugyanakkor a CIDG program lehetőséget adott az SF számára új megközelítések, technikák kipróbálására, és a mai különleges műveleti doktrínák alapjainak számító műveletek közül sok itt formálódott ki.

5. fejezet: *Különleges Erők Vietnám térségében*

Az amerikai Különleges Erők (SF) már 1957-től megjelent a Vietnámi Köztársaságban, tanácsadói és kiképzői szerepeket láttak el, illetve segítették a különleges erők létrehozását a vietnámi köztársaság hadseregén belül. Később a vietnámi és az amerikai különleges erők katonái együttműködtek a CIDG programban, és ehhez más, az USA-val szövetséges erők katonái is csatlakoztak, így például a dzsungelharcban tapasztalt ausztrál katonák. Ez az együttműködés tette a CIDG programot az első, nemzetközi különleges műveleti programmá.

6. fejezet: *A CIDG program tapasztalatai a jelen hadviselésében*

Ez a fejezet összegzi azokat az eredményeket, amiket a szakirodalmat feltáró kutatásom során találtam. Az SF a CIDG program során nagyon innovatív szervezetként működött, számos olyan új eljárás jelent meg, ami a mai különleges műveleti doktrínák része. A Magyar Honvédség Különleges Műveleti Doktrína (2021) tartalmával való összevetés a CIDG programban már megjelenő, és a doktrínában ma is szereplő elemeket azonosította.

A dolgozatot a felhasznált szakirodalmak jegyzéke és egy függelék zárja, amelyben az NSAM 52 összefoglalója, a régió térképei és a dolgozat rövidítésjegyzéke található.

1. A kutatás elméleti kerete

Ez a fejezet a kutatás elméleti háttérét mutatja be, amely a jelen különleges műveleti doktrínájának szemszögéből értelmezi a maga idejében (1961-1971) kísérleti jellegű CIDG programot. A program elemei COIN hadviselés elméleteire épültek, azonban a program kezdeti éveitől azokat meghaladták és a jelen terminológiájával (pl. UW, IW) írhatók le.

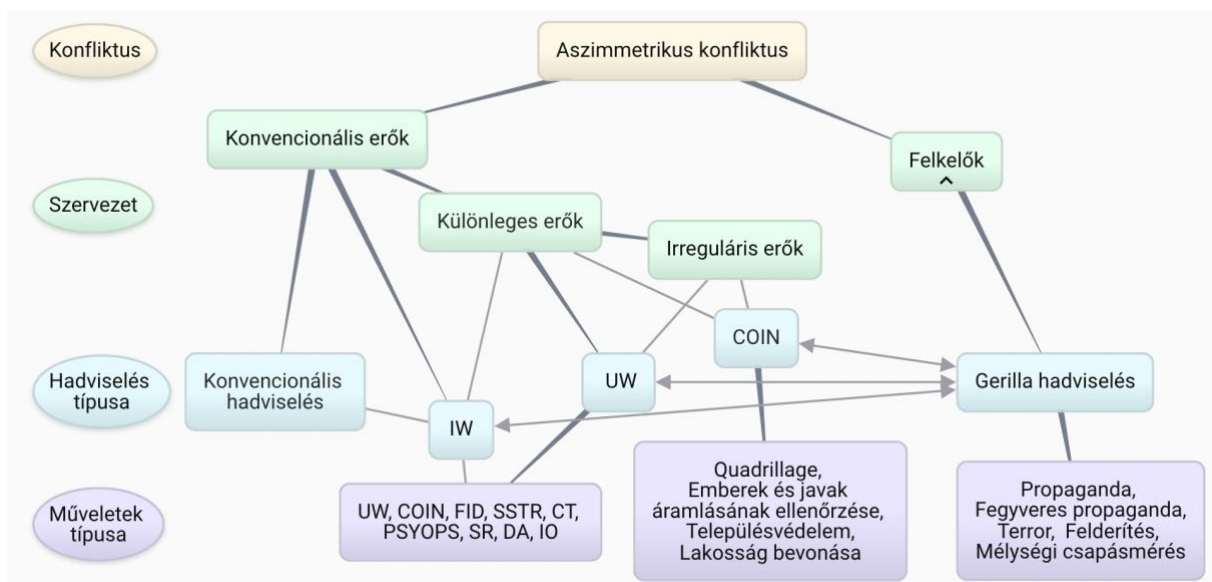
1.1. A CIDG program, mint a civil-katonai együttműködési képesség korai példája

A Civil Irregular Védelmi Csoport (Civilian Irregular Defence Group, CIDG) programot az Amerikai Különleges Erők (US Army Special Forces, SF) a Központi Hírszerző Ügynökséggel (Central Intelligence Agency, CIA) együttműködésben kezdte és a középnyugaton a nem-konvencionális katonai műveletek (Unconventional Warfare, UW), azaz helyi lakosság megnyerése, katonai célú együttműködés kialakítása állt. Később az SF feladatai átalakultak, 1963 után támadó, gyorsreagálású erőként működtek, a CIDG táborok elsődleges funkciója pedig már nem a lojalitás építése és a saját környezet katonai védelme, hanem a határvédelem és a gyors, közvetlen beavatkozás lett. Bár ezt a funkcióváltást több szerző is az SF eredeti rendeltetésének félreértelmezéseként írja le (Ives 2004, Stewart, 2012). A magyar doktrínában – a NATO értelmezésével összhangban – mégis az utóbbi képesség kap nagyobb hangsúlyt: a különleges erők olyan magas készenlétű, modern fegyverzettel felszerelt, egységes irányítás alatt működő, a hagyományos katonai szervezetekkel nem, vagy csak korlátozottan megoldható feladatok végrehajtására alkalmas katonai szervezet, ami, egyéb feladatai mellett, közvetlen műveletek végrehajtásával gyorsan képes beavatkozni egy adott területen (Honvedelem.hu, 2024).

A második indokínai háború, más néven amerikai-vietnámi háború (a következőkben vietnámi háború) az USA számára vesztes háború volt, és a CIDG program sem hozta a várt eredményeket. A program mégis számos olyan újítás kialakítására és a gyakorlatban való meghonosítására teremtett lehetőséget, amelyek a mai napig részei a különleges műveleti doktrínáknak. Az SF integrálása az összhaderőnemi tevékenységekbe hozzájárulhatott ahhoz, hogy az SF-et a korábbiaktól eltérően nem számolták fel a küldetés után, hanem a mai napig meghatározó része az USA és más államok hadseregeinek.

A CIDG program az USA nyílt vietnámi beavatkozása előtti időszakban indult, 1961-től, a CIA vezetésével, felkelésellenes (counterinsurgency, COIN) műveletek végrehajtásával. A programban részt vettek az USA SF katonái, akikhez később ausztrál és új-zélandi SF katonák is csatlakoztak. Az 1. ábrán az elméleti keret látható, amelyet a dolgozatomban

alkalmaztam. A vietnámi háború aszimmetrikus konfliktus volt, hiszen a Vietnámi Demokratikus Köztársaság (VDK) oldaláról elsősorban a gerilla hadviselés volt jellemző, amelyet Vietnámi Néphadsereg (VNH) erre kijelölt felkelési műveleteket végrehajtó csoportjai és a Viet Kong gerillái hajtottak végre, elsősorban kínai támogatással. A déli oldalon a Vietnámi Köztársaság Hadserege (Army of the Republic of Vietnam, ARVN) állt. A CIDG programban részt vettek az ARVN Különleges Műveleti Erők (Luc-Luong-Dac-Biet, LLDB) katonái, az USA SF katonák, valamint később ausztrál és új-zélandi különleges műveleti katonák is. Az LLDB az USA SF kiképzésével és segítségével jött létre és működött. Így már a műveletek korai fázisában nemzetközi különleges műveleti egységek hozták létre és működtették a CIDG programot. A CIDG programban működő irreguláris fegyveres csoportok hadviselése a COIN hadviselés elmélete alapján írható le a kezdeti időszakban, majd, miután a Johnson kormányzat a CIDG programot átszervezte az USA hadseregének irányítása alá, ahol SF katonák irányításával a CIDG programhoz tartozó irreguláris egységek a COIN mellett más típusú műveleteket is végeztek. Ezt a megközelítést már nem-konvencionális hadviselésnek (UW) nevezhetjük. UW műveleteket nem csak az SF, de más, a konvencionális erőkhez tartozó egységek is végeztek, ilyenkor irreguláris hadviselésről (Irregular Warfare, IW) beszélünk, amelynek részei lehetnek többek között a COIN és az UW műveletek is.

1. ábra: A dolgozat elméleti kerete (saját készítés)

1.2. Hadviselés az aszimmetrikus konfliktusban

A modern kor hadviselésére jellemző, hogy egyre nagyobb szerepet kap a nem-konvencionális hadviselés (UW), mivel a hadszíntéren komplex fenyegetések jelennek meg, amelyekre a haderők konvencionális és nem konvencionális hadviselési eljárások rugalmas alkalmazásával tudnak reagálni (Resperger, 2018: 23). A nem-konvencionális hadviselés a NATO által használt értelmezésben olyan katonai tevékenység, amely titkos csoportok, gerillák vagy egyéb fegyveres szervezetek segítségével vagy rajtuk keresztül egy kormány vagy megszálló erő hatalmát kényszer alá helyezi, megzavarja, vagy megdönti (AAP-6 [2021]: 156). Forgács (2009) a fegyveres konfliktusok jellegét elemezve, a nyugat-balkáni háborúk kapcsán leírja, hogy a felek egy időben többfajta háborút is vívtak egymás ellen, *„az ellenfél fegyveres erőinek megsemmisítése mellett megfigyelhető volt az annak kifárasztását is célzó háborús akarat”* (Forgács, 2009: 125). A 2001-ben indított afganisztáni háborúval kapcsolatban felhívja a figyelmet, hogy *„Figyelemre méltó a szövetségesek részéről a különleges műveleti erők fokozott alkalmazása: a gerillák elleni hagyományos hadviselés korlátozott eredményessége miatt a hagyományos fegyveres erők kénytelenek voltak olyan alakulatokat alkalmazni, melyek kiképzésében és afganisztáni alkalmazásuk során nagy hangsúlyt kapnak a gerillák elleni harcban leghatásosabbnak bizonyuló, gerilla harcmodorhoz hasonlatos eljárások. Ez a tünet csupán a harcászat szintjére igaz, mert hadászati szinten a gerillák ellen a megsemmisítő hadviselés volt a domináns”* (Forgács, 2009: 128-129).

Porkoláb (2008) becslései szerint a II. világháború utáni fegyveres konfliktusok háromnegyede aszimmetrikus konfliktus, ahol alkalmazzák a nem-konvencionális hadviselést. A klasszikus aszimmetrikus konfliktusban a gerilla hadviselést folytató fél hadászati szinten védelmet folytat, de harcászati szinten támadó jellegű műveleteket végez: tehát az ortodox katonai gondolkodásmód képviselői ütköznek a gerilla katonai gondolkodásmód képviselőivel (Porkoláb, 2008).

1.2.1. A gerilla hadviselés

Gerillának az indirekt hadviselés irreguláris eszközöket alkalmazó harcosait nevezzük. A gerilla hadviselés olyan *„kisháborúra utal, melyet az ellenséges csapatok hátában (vagyis nem a főhadszíntéren, hanem annál kisebb jelentőségű helyeken, a nagy hadi események mellett vagy háttérében), irreguláris formában, az ellenség kifárasztása érdekében vívnak”* (Forgács, 2020: 22). A gerilla hadviselés jellemzője, hogy az erőszakot a végső cél eléréséig folyamatosan fokozza. Fontos jellemzője, hogy a belpolitikai célok nagy hangsúlyt kapnak, sokszor nehéz

elkülöníteni a tisztán katonai célt a politikai célon belül. A gerilla hadviselést egyfokozatúság is jellemzi, minden törekvés az ellenséges társadalom ellenállásának megtörésére irányul. A gerillaháború első szakaszában a kifárasztás az elsődleges cél. A gerillaháborúban az elsődleges a szárazföldi hadviselés, általában a légierő és a haditengerészet támogatásával kiegészítve (Forgács, 2020).

A vietnámi háborút a Vietnámi Demokratikus Köztársaság (VDK) tábornoka, Giap igazságos célokért vívott, nemzeti felszabadító háborúnak nevezte. A háború három jellegzetes vonással bírt: 1) a nem katonai eszközöket használták, elsősorban az országon belüli és nemzetközi propagandát, 2) aszimmetrikus küzdelem volt és 3) a világforradalom részének tekintették. Giap a vietnámi harcokat fegyveres felkelésként azonosította, amely szünet nélkül támadja az ellenséget, hosszú időn keresztül. A vietnámi háború során gerilla hadviselés legfontosabb nem katonai eszköze a propaganda és a fegyveres propaganda, az országépítés, valamint a terror volt. Később, a háború második és harmadik szakaszában a manőverező hadviselés jelenik meg, amelynek célja az ellenséges erők megsemmisítése és a mélységben való csapásmérés (Forgács, 2020: 185). Giap elméletében az újdonság Mao- korábbi elméletéhez képest a terror, mint az elrettentés eszközének megjelenése (Harangi-Tóth, 2022).

1.2.2. A nem-konvencionális és az irreguláris hadviselés

A nem-konvencionális hadviselés (UW) és az irreguláris hadviselés (IW) két, egymástól elkülönülő fogalom, közös vonásuk, hogy a konvencionális hadviseléstől eltérő feladatokat hajtanak végre. Az IW során nem szükségszerű az, hogy irreguláris erőkkel történjen együttműködés. Az IW műveletei közé tartozhatnak az UW, a COIN, a külföldi belső védelem (Foreign Internal Defense, FID), a terrorizmus elleni küzdelem (counterterrorism, CT) konkrét feladatai, emellett ide sorolhatók a katonai információs támogató műveletek, a kibertérben végzett műveletek, a civil-katonai műveletek, és más, a lakosságot is érintő műveletek (Department of Defense, 2020).

Az UW az SF alapvető hadviselési formája és szervezési elve. Az SF katonákat kifejezetten UW tevékenységekre képzik ki, amely minden esetben irreguláris erőkkel együtt vagy azokon keresztül valósul meg. Az UW definíciója szerint *„olyan tevékenységek, amelyek célja, hogy egy ellenállási mozgalom vagy lázadás képessé váljon kényszeríteni, megzavarni vagy megdönteni egy kormányt vagy megszálló hatalmat, felkelőkön vagy gerillaszervezeteken keresztül vagy azokkal együttműködve”* (FM 3-05.130, 2014: 3-15).

Az UW általában más, a hadseregen kívüli szervezetekkel való együttműködésben valósul meg, és kaphat a konvencionális erőktől támogatást (FM 3-05.130, 2014: 3-20). Az UW lehet egy átfogó IW művelet központi eleme, ahol konvencionális műveleteket nem is valósítanak meg, de lehet egy nagyobb, konvencionális hadművelet IW részét megvalósító művelet is (FM 3-05.130, 2008: 1-28). A UW céljait a US Army SF doktrínája (FM 3-05.130, 214.) alapján öt elembe határozza meg:

- 1) Beszivárgás a műveleti területre és ott kapcsolatépítés az ellenálló erőkkel.
- 2) Az ellenálló erők felmérése.
- 3) Képzés és tanácsadás a gerilla vagy ellenálló erőknek.
- 4) Az ellenálló törekvések koordinálása és összehangolása az USA céljaival.
- 5) A gerilla erők átalakítása a konfliktus után, az USA által támogatott kormány elleni szervezkedés és felkelések megelőzése (FM 3-05.130, 2014: 3-16.).

Egy UW műveletnek 7 elkülönülő fázisa lehet: előkészület, kezdeti kapcsolatfelvétel, beszivárgás, szervezés, fejlesztés, bevetés és átalakítás. Ezek egymással párhuzamosan is történhetnek, és nem mindegyik fázist kell feltétlenül alkalmazni. A fentiek alapján elkészítettem az alábbi, a nem konvencionális és az irreguláris hadviselést összehasonlító táblázatot, amely az amerikai SF doktrína (FM 3-05.130) fogalomhasználatát veszi alapul.

	UW	IW
Magyar elnevezés	Nem-konvencionális hadviselés	Irreguláris hadviselés
Angol elnevezés	Unconventional Warfare	Irregular Warfare
Irreguláris erők bevonása	Minden esetben	Nem szükséges, csak lehetséges
Kiképzés	Az SF egyik alaptevékenysége, amire kiképzést is kapnak	Általános feladatok, amikre a konvencionális erők nem kaptak célzott kiképzést, de feladatuk lehet a végrehajtása
Műveletek	Minden típusú harcászati tevékenység	Katonai információs támogató műveletek, kibertérben végzett műveletek, UW, FID, CT, COIN, stb.
Lakosság	A lakosság bizalmának kiépítése kiemelt cél	Nem minden esetben kerül közvetlen kapcsolatba a lakossággal

2. ábra. A UW és az IW összehasonlítása (saját készítés)

1.2.3. A korai felkelésellenes (COIN) elméletek

A korai felkelésellenes elméletek egymástól függetlenül, a brit és a francia hadsereg tapasztalataiból is létrejöttek. A CIDG program kialakulására a francia elméletek voltak a legnagyobb hatással.

1.2.3.1. A brit felkelésellenes elméletek kialakulása

Az első, modern értelemben vett felkelésellenes elméletnek Charles Edward Callwell ezredes 1896-ban írt *Kis háborúk: Az alapelveik és gyakorlatuk (Small Wars: Their Principles and Practice)* című műve tekinthető, amelyben Callwell a pozitív (pl. lakosság együttműködésre ösztönzése) és a negatív (pl. kollektív büntetés, nyers erő alkalmazása a felkelőkkel szemben) pszichológiai műveletek fontosságát is hangsúlyozta. Foglalkozik a nem megfelelő minőségű hírszerzés és a stratégia kidolgozásának és alkalmazásának nehézségeivel, ami a jelen hadviselésében is állandó problémát jelent (Kemény, 2014).

A 20. század első felében két olyan doktrínát adott ki a brit hadsereg, amely foglalkozik a felkelésellenes műveletek témájával: 1909-ben hegyvidéki és bozóthadviseléssel kapcsolatos taktikai tanácsokat, 1923-ban pedig a szubverziós kísérletek (pl. szakszervezeti megmozdulások) elleni fellépés doktrínáját, amely megerősíti a minimális erőalkalmazás kritériumát (Kemény, 2014).

Sir Charles Gwynn vezérőrnagy *Birodalmi rendészet (Imperial Policing)* (1934) című könyvében a lakosság kontrolljával megszerzett információk segítségével végrehajtott letartóztatások és razziák fontosságát hangsúlyozza. Négy alapelvet fogalmaz meg: 1) a politikát a polgári kormány határozza meg, és azt végre kell hajtani. 2) Az alkalmazandó erő minimális legyen. 3) Erőtéljes és jól időzített fellépésre van szükség. 4) Szoros együttműködés kell a polgári és a katonai hatóságok között. Fontos újítása, hogy az erő alkalmazásának ellentmondásosságával is foglalkozik (Kemény, 2014).

A második világháború után kiadott doktrínák is foglalkoztak a felkelésellenes műveletek kérdésével. Az 1949-ben megjelent a *Birodalmi rendészet és a civil hatalom megsegítésének kötelességei (Imperial Policing and Duties in Aid of the Civil Power)* című doktrína foglalkozott a kommunista szubverzív és fegyveres fellépés fázisaival és az ellenük való fokozatos fellépés kérdéseivel. Az 1957-ben megjelent *A béke megtartása (Keeping the peace)* doktrína fogalmazta meg a rugalmasság igényét a malájföldi tapasztalatok alapján, és formalizálta a régióban történő specifikus képzést. Ugyanennek a doktrínának az 1963-as kiadása már a malájföldi, kenyai és ciprusi tapasztalatokat is összegzi, a lakosságközpontú

megközelítést helyezi előtérbe és fontosnak tartja a felkelők által használt infrastruktúra elpusztítását (Kemény, 2014).

1.2.3.2. A francia elméletalkotók

A francia gyarmatosítás történetében a 19. század közepén már megjelentek a nem konvencionális műveletek: „Algériában két nagy, egymástól látszólag eltérő jellegű, mégis egymás hatását erősítő újdonságot hoztak be a hadművészetbe. Az egyik a helyi sajátosságokra építő, ellenség központú, ahhoz alkalmazkodó, az erőszakosságot és mozgékonytágot előtérbe helyező hadviselés (*razzia* és *nomádosítás*) míg a másik a haderő feladatrendszerén túlmutató, lakosság központú (arab irodák), közigazgatási és katonai funkciókat egyesítő *kettős feladatrendszer* volt.” (Harangi-Tóth, 2022: 43). Ez a hadművészeti felfogás tekinthető a CIDG program előzményének.

A francia elméletalkotók az ún. forradalmi hadviselés doktrínát (*Doctrine de la guerre révolutionnaire*, DGR) hozták létre. A francia iskola alapítójának Charles Lacheroy tekinthető, aki a forradalmi hadviselést a totális háború legmagasabb formájának tekintette, amely megmagyarázza, hogy „a látszólag erősek miért szenvednek vereséget a látszólag gyengéktől”. Lacheroy elméletében a forradalmi hadviselés stratégiájának célja a lakosság feletti irányítás megszervezése (Kemény, 2014: 83).

Roger Trinquier a *Modern hadviselés* (1961/64) című munkájában az indokínai és az algériai háborúkban szerzett tapasztalataira építve alkotta meg elméletét a felkelők legyőzéséhez szükséges műveletekről. Elméletének középpontjában áll a *lakossági szervezet*, amely a gyakorlatban a lakosság összeírását és rendszeres ellenőrzését jelentette, a felkelők beszivárgásának megelőzése érdekében. Ezt egészíti ki a hatékony hírszerzés egész országra kiterjedő szervezetének kialakítása és egy akciócsoport létrehozása, aminek feladata az ellenséges szervezetek elpusztítása, a rendőrséggel szoros együttműködésben. Kulcsfogalma az ún. „védelmi rácsszerkezet” (*quadrillage*), ahol a katonai szervezet a polgári közigazgatás határait követve épül fel, a települések körül őrhelyeket létrehozva, amik megvédik a településeket a támadásoktól, a ritkán lakott területeket pedig mobil egységekkel lehet kontrollálni. A fegyveres csoportok elpusztítása után az ott élő lakosságot stratégiai falvakba kell költöztetni és felügyelni. A koncepció fontos eleme az emberek és javak áramlásának szigorú szabályozása és ellenőrzése. Trinquier (1961/64) három típusú erőt különböztetett meg: a *rácserők* feladata a települések védelme, a *köztes erők* feladata az ellenség katonai-politikai elpusztítása, a *beavatkozó erők* pedig azok az elit egységek, amik képesek az ellenséges

csoportokat a nehezen megközelíthető menedékterületükön feltárni és elpusztítani (Kemény, 2014: 89-90)

David Galula *Felkelésellenes hadviselés, Elmélet és gyakorlat* (Galula, 1964) című, amerikai felkérésre írt munkájában különbséget tesz a hagyományos háború és a forradalmi háború között és felhívja arra a figyelmet, hogy az egyik típusú háborút nem lehet a másik típus eszközeivel megvívni. Megkülönbözteti a *hideg forradalmi háborút*, ahol a felkelők tevékenysége legális és erőszakmentes (mai szóhasználattal szubverzió), a *forró forradalmi háborútól*, amelyben nyíltan illegális és erőszakos a felkelők tevékenysége (mai szóhasználattal felkelés). Galula elméletében, Trinquiertől eltérően, nem a lakosság feletti kontrol kap kiemelt szerepet, hanem a lakossággal központosított megközelítés: a háború célját alapvetően politikainak tartja, a felkelésellenes erő legfontosabb célja a maga oldalán tartani a lakosságot, megőrizni annak támogatását és engedelmisségét. (Kemény, 2014: 92-93)

Galula négy általános feladatrendszer határoz meg a felkelésellenes műveletek esetében: (Galula, 1964: 48)

- 1) A felkelők vezetőivel szembeni közvetlen fellépés
- 2) A felkelésnek kedvező körülmények befolyásolása
- 3) Beszivárgás a felkelő mozgalomba és annak hatástalanítása
- 4) A támogatott kormány politikai befolyásának megerősítése

A vietnámi háború egyik legfontosabb tanulsága az volt, hogy a 4. pont nagyon sok veszélyt rejt magában, ennek alkalmazása különös körültekintést igényel (Stewart, 2012), mivel egy korrumpált kormány támogatása a lakosság további elidegenedéséhez vezet. Ugyanakkor Galula (1964) átfogó koncepciója jól jellemezte az USA SF COIN tevékenységét Vietnámban. A dolgozatban a stratégiai szinttel a dolgozat katonai fókusz és terjedelmi korlátok miatt nem foglalkozom részleteiben.

1.2.4. COIN és nem-konvencionális hadviselés a CIDG programban

Vietnám területén az USA 1954-től bekapcsolódott az Indokínai háborúba, így a területen a katonai gondolkodás fejlődésére hatása volt a francia hadsereg működésének is. A CIDG programnak, amely 1961-ben COIN műveletként a CIA irányítása alatt, a US Army SF bevonásával Thompson (2005) szerint kezdetben három prioritása volt: a lakosság ellenőrzése és védelme, a lakosság támogatásának elnyerése és az alapvető szolgáltatások biztosítása. Azonban miután 1963-ban az USA hadserege átvette a CIDG program irányítását az SF új feladatot kapott, amelyet a UW koncepciója határozott meg: a korábban a franciákkal harcoló

vietnámi etnikai csoportok harcosaiból hoztak létre harcoló fegyveres csoportokat (MIKE Force), melyeknek a feladata a saját településeik és azok környezetének védelme volt. 1965-től ezeket az egységeket átszervezték, és létrehozták a Mobil Gerilla Erőket (Mobile Guerilla Force, MGF). Az MGF-ek már támadó képességet is jelentettek, és gyorsreagálású erőkként szolgáltak, végső soron pedig, az 1960-as évek végére hagyományos gyalogsági zászlóaljakká váltak az ARVN-en belül (Stewart, 2012).

A nem-konvencionális hadviselés eszközeit is használó különleges erőket az USA hadsereg nehezen fogadta be, Kennedy elnök nagyon határozott támogatása ellenére is (Ives, 2004). Ez nem egyedülálló jelenség, ahogy Porkoláb (2008) írja, a nagyméretű, jól szervezett hadseregek általában lenézik a gerilla módszereket. Ez az ellentét már a COIN műveletek kialakulásának időszakában is felmerült a francia gyarmati hadsereg esetében is: Trinquier a konvencionális megközelítés rugalmatlanságát okolja a vesztes háborúkért Indokínában és Algériában is (Trinquier 1961/1964), ahol a konvencionális háborúra felkészített parancsnokok nem értették meg a felderítő rendszer működését (Harangi, 2022).

2. A CIDG program kialakulásának jogi és politikai környezete

2.1. Az USA bekapcsolódása az indokínai háborúba

Vietnám 1887-től francia gyarmat volt, a mai Laosz és Kambodzsa területével együtt Indokína néven. A második világháborúban, miután 1940-ben Franciaországot megszállták a németek, Japán is megszállta Vietnám északi részeit. A kettős megszállás elleni küzdelem hozta létre 1941-ben a Liga Vietnám Függetlenségéért (Viet Minh) mozgalmat, amelyet Ho Shi Min irányított. A mozgalom a japánok elleni harchoz amerikai és kínai segítséget is kapott. 1951-től Vietnámi Nemzeti Front néven folytatta tevékenységét.

A kommunista vezetés 1945-ben deklarálta Vietnám függetlenségét, és bejelentette a Vietnámi Demokratikus köztársaság megalakulását Hanoi-ban. A szövetségesek ezt követően ideiglenesen megszállták Vietnámot, a 16. szélességi foktól északra a britek és a kínaiak, attól délre a franciák irányították a területet (Forgács, 2020).

Az indokínai háború a franciák részéről egy gyarmati lázadás leverésének indult és a haditechnikai és létszámfölénnyel eredően elsöprő katonai erőt alkalmaztak, már 1945-től. Azonban ez nem járt sikerrel és 1948 után az indokínai háború Franciaországon belüli belpolitikai támogatottsága folyamatosan csökkent (Harangi-Tóth, 2022). 1946-ban Vietnámban választásokat tartottak, amit nagy fölénnyel a Viet Minh nyert. A franciák azonban megpróbálták visszaállítani az uralmukat, ami az ország kettéválásához vezetett, amikor 1947-ben bejelentették a Vietnámi Állam létrejöttét a 16. szélességi foktól délre, ami a Francia Unió

3. ábra. Indokína 1953 előtt. Laosz és Kambodzsa 1953 novemberében vált függetlenné. Forrás: Laurie, 2016: XII

tagja is lett. A helyzet fenntartása, az indokínai háború finanszírozása azonban hatalmas terhet jelentett Franciaország számára (Forgács, 2020).

Az USA 1949-ben elvesztette nukleáris monopóliumát, illetve a kínai polgárháborúban a kommunisták győztek, ami az USA-n belül nagy belpolitikai vihart keltett. Ennek hatására a gyarmatosítással szembeni amerikai ellenérzések csökkentek, és erősebbé vált az antikommunista gondolkodás. 1950-ben az amerikai törvényhozás jóváhagyásával Truman elnök 15 millió dollárt különített el a Nyugat-Európának nyújtandó gazdasági segély keretéből a franciák indokínai támogatására, és ugyanebben az évben már fegyvert is szállított az USA a franciáknak (Kemény, 2020). 1950 elején a Szovjetunió elismerte a Viet Minh irányítása alatt álló területet Vietnámi Demokratikus Köztársaságként (VDN), 1950 júniusában pedig elkezdődött a koreai háború. Itt az USA és Kína közvetlen konfliktusba került, ennek hatására megerősödött az antikommunista narratíva az USA-ban, aminek részeként az indokínai háborúban a franciák katonai fellépését már kommunista-ellenes fellépésként értelmezték. A Truman-kormány stratégiájába bekerült a kommunista terjeszkedés meggátlása Dél-Ázsiában, és az indokínai háborút egyre inkább a kommunizmus ellenes harc részeként fogták fel (Kemény, 2020: 25)

A vietnámi Nemzeti Hadsereg (VNA) első egységeit a franciák 1950-ben hozták létre, a vezérkarát 1952-ben, de a hadsereg logisztikájában, kiképzésében, felszerelésében teljes mértékben a franciáktól függött, és a Genfi Egyezmények hatására tulajdonképpen szétesett (Kemény, 2022). 1951-re a franciák az indokínai háborúban feladták a vidéket és a mozgó háború hadászati koncepcióját és átmentek védelembe. Ezzel párhuzamosan egyre több mai terminológiával COIN-nak nevezhető módszert alkalmaztak az ország területén élő vallási és etnikai kisebbségek felhasználásával (Harangi-Tóth, 2022). Az USA 1950-től elsősorban fegyverekkel és harcászati eszközökkel támogatta a franciákat, 1954-re a katonai kiadások már mintegy 80%-át az az USA állta (Kemény, 2022). A támogatás szervezését, szétosztását és felhasználását kezdetben a franciák, de 1954-től már az USA, a Katonai Segítségnyújtási és Támogató csoport (Military Advisory and Assistance Group, MAAG) felügyelte.

2.2. Az 1954-es Genfi Egyezmény

Az 1954-ben Genfben tartott, az indokínai háborút követő béketárgyalások lezárásaként aláírt Genfi Egyezmény elismeri Vietnám egységét és szuverenitását. Az állampolgárok szabadságjogait, a békét és biztonságot egy szabad választásokon megválasztott kormánynak kellett volna garantálnia, amelyet az Egyezmény szerint 1956 júliusában kellett volna megtartani, egy nemzetközi felügyelő bizottság irányításával.

A Genfi Egyezmény hatására mintegy egymillió ember áramlott északra a VK-ba, nagy részük északon élő katolikus volt. Az északi erőket viszont nem teljesen vonták ki a déli területekről, becslések szerint kb. 10.000 kommunista maradt a VK-ban (Kemény, 2020).

A Genfi Egyezmény hatására létrejött a Szabad Világ Regionális Védelmi Szervezete, amely a dél-kelet ázsiai térségben érdekelt, az USA-val jó viszonyt ápoló államok szövetségét jelentette. Ez hivatalos formát 1954-ben, a Dél-Kelet Ázsiai Szerződés Szervezetében (Southeast Asia Treaty Organization, SEATO) kapott, a résztvevő államok az USA, UK, Franciaország, Ausztrália és Új-Zéland, a régióból Thaiföld és a Fülöp-szigetek, valamint Pakisztán voltak. A szövetség Laosz, Kambodzsza és Vietnám térségét tekintette működési területének. Később a SEATO nyújtott keretet ahhoz, hogy az USA fokozatosan átvehette a franciák szerepét Vietnámban és kiképzőket és katonai tanácsadókat küldhetett a Vietnámi Köztársaságba (Kemény, 2020).

4. ábra. Vietnám 1954 és 1976 között.

Forrás:

<https://www.britannica.com/place/Vietnam/The-two-Vietnams-1954-65>

2.3. A politikai környezet Vietnám déli részén

1954. július 20-án a Genfi Konferencián írták alá az indokínai háború békeszerződését, amelyben elismerték Vietnám függetlenségét és területi integritását. 1955. május 16-án az utolsó francia egységek is elhagyták az országot, ezzel véget vetve a terület majdnem 100 éves francia befolyásoltságának. Az amerikaiak, akik az indokínai háború utolsó négy évét finanszírozták, azonban nem voltak elégedettek az egyezménnyel, mivel egyértelműnek látszott a Viet Minh győzelme egy esetleges választáson. A kommunista hatalomátvétel megakadályozására regionális védelmi rendszer kidolgozásába kezdtek. Eisenhower 1954.

április 7-én fogalmazta meg a *dominó-elméletet*, amely arra vonatkozott, hogy ha egy terület Dél-Kelet-Ázsiában átengednek a kommunistáknak, az egész régió követni fogja, ami nyersanyagok és embermilliók szempontjából is óriási veszteség lenne (Kemény, 2020).

A franciák kivonulásával párhuzamosan az USA elsősorban katonai segély formájában igyekezett kiépíteni a saját befolyását Vietnám déli részén, Ngo Dinh Diem, a Vietnámi Köztársaság 1954-től kormányzó miniszterelnökének hatalmát támogatva.

Diem legfontosabb tanácsadója az amerikai Edward Lansdale, az amerikai légierő ezredese volt, aki korábban a Fülöp-szigeteken, szintén elnöki tanácsadóként segítette a Hukbalahap nevű kommunista gerillamozgalom felkelésének leverését. Landsdale-t formálisan a légierő delegálta a CIA-hoz, így kb. egy éven át a politikai tárgyalások az USA és a VK között a CIA-n keresztül zajlottak. (Kemény, 2020).

Diem legfontosabb feladata saját hatalmának megszilárdítása volt, számos oldalról (franciák, buddhista szekták, bűnözői csoportok, Viet Minh) támadták miniszterelnökségét. 1955-ben Diem miniszterelnök a déli ország rész államformájáról szóló népszavazást tartott, amelyen csalással magához ragadta a hatalmat. Elnökké választásával egy időben, 1955. október 26-án deklarálta a Vietnámi Köztársaság (VK) létrejöttét. Elnökké választása után nem akart együttműködni a VDK-val az 1954-es Genfi Egyezmények betartásában, és az USA támogatásával megtagadta a részvételt az ország egyesítéséhez szükséges általános választásokról szóló egyeztetéseken. 1955 közepétől a délen megmaradt kommunista szervezetek felszámolása és a Viet Minh szimpatizánsainak és családtagjainak felkutatása lett Diem fő programja. Ez 1956-ra „felkelésellenes programmá” változott (Kemény, 2020).

Diem 1963-ra ellehetetlenült, és az USA hallgatólagos jóváhagyásával egy puccs során távolították el hatalmából és ki is végezték. Diem uralmát követően 1965-ig számos kormány váltotta egymást a VK területén, hosszabb ideig csak Nguyen Van Thieu kormányfőként (1965-67), majd elnökként (1967-75) tudott hatalmon maradni (Tucker, 2011).

2.4. A politikai és katonai környezet Vietnám északi részén

Francia Indokínában 1930-ban, a Komintern támogatásával jött létre az Indokínai Kommunista Párt (IKP), amelynek már meghatározó alakja volt Ho Chi Minh. A pártvezetők nagy része azonban még 1930-ban, két tartományi lázadás leverése után francia börtönbe került. A II. világháború kitörése után újjászervezték a mozgalmat, 1941-ben jött létre a vietnámi Függetlenségi Liga (Viet Minh), amely az IKP irányítása alatt állt és Ho Chi Min vezette. A Viet Min katonai szervezetének létrehozásában fontos szerepet játszott Vo Nguyen Giap, a későbbi hadügyminiszter és a gerilla hadviselés teoretikusa (Kemény, 2020). A Viet Minh 1945 nyarán átvette a hatalmat Bao Dai császártól és 1945. szeptember 2-án deklarálta az ország függetlenségét és a Vietnámi Demokratikus köztársaság (VDK) megalakulását Hanoiban.

A II. világháború végén Franciaország megpróbálta helyreállítani vietnámi jelenlétét és 1946-ban bevonultak Hanoiba. A Viet Minh nemzetközileg elszigetelődött, az USA támogatta a franciákat, a szovjetek nem nyilvánítottak véleményt, ezért az IKP feloszlott és a Viet Minh folytatta tovább a tevékenységét a hatalom megszerzéséért. A régióból nagy mennyiségű fegyvert és lőszert szereztek be, amit vidéki bázisaikon raktároztak. 1946 márciusára a Viet Minh megállapodott a franciákkal, hogy Vietnám a Francia Unió önálló tagállama lesz, azonban ugyanabban az évben a francia kormányzó Kokinkínát (Vietnám déli része) önálló területnek nyilvánította, ami elfogadhatatlan volt a Viet Minh számára, és 1946 novemberben és decemberben katonai összecsapásokhoz vezetett Haipongban, ami az indokínai háború kezdetét jelenti (Kemény, 2020).

Az indokínai háború során Ho Chi Minh és a Viet Minh is nagyon népszerűek voltak, míg a franciák és vietnámi támogatóik is elszigetelődtek, ezért a franciák visszahívták a korábbi uralkodót, Bao Dai-t. A Bao Dai kormány azonban nem kapott önállóságot, továbbra is francia kézben maradt a gazdaság, a külpolitika és a védelempolitika. A Viet Minh 1948-tól egyre erőteljesebben képviselte a kommunista ideológiát, és miután a Mao Ce-tung vezette kommunisták Kínában legyőzték a nacionalistákat, a létrejövő Kínai Népköztársaság (KNK) nagy mennyiségű fegyvert és lőszert adott a Viet Minh-nek. 1950-től a Kínai Katonai Tanácsadó Csoport az VDK-ban katonai egységek kiképzését is megkezdte, és számos hadosztályt hozott létre. A szovjetek nyíltan nem támogatták katonailag a Viet Minh-t, csak Kínán keresztül, viszont 1950 elején a Szovjetunió elismerte a Viet Minh irányítása alatt álló területet Vietnámi Demokratikus Köztársaságként (VDK). A Viet Minh maga is számos névváltoztatáson ment keresztül, míg 1950-ben megkapta a Vietnámi Néphadsereg (VNH)

nevet. Ez lett később a függetlenné váló VDK hadseregének hivatalos neve is 1954-től (Harangi-Tóth, 2022: 96).

1951 elején az IKP ismét aktiválta magát, és megtartotta második kongresszusát, ahol Vietnámi Dolgozók Pártja (VDP) néven alakult újjá. A párt déli tagszervezete folyamatosan működött a VK-ban és sohasem vált le a VDP-ről. Az indokínai háború lezárulta után a déli kommunista pártszervezet vallási csoportokkal összefogva egy patrióta frontot akart létrehozni. Ebben az időszakban született a Viet Kong (Viet Cong, VC) a degradáló „vietnami komcsi” gúnynév, amit a VK kormánya használt a szervezet megnevezésére (Kemény, 2020)

1954-ben Dien Bien Phu elfoglalása után megkezdődtek a Genfi tárgyalások. Az egyezmény értelmében a Viet Minh-nek a területei egy részét fel kellett adnia, a 17. szélességi foknál húzódó határ azt jelentette, hogy az ellenőrzése alatt álló terület 20%-áról és 1,5 millió lakosról le kellett mondania, cserébe lehetőséggá vált a békés újraegyesítés (Kemény, 2020). A Genfi Egyezmény aláírása után a katolikusok délre vándoroltak a VDK-ból, és ez a gazdasági elit egy részének távozását is jelentette, a franciák pedig a gyárakat és állami intézményeket amennyire lehet, működésképtelenné tették. A VDK-ban elindult egy földreform, és bár sikertelen maradt, ezzel együtt is a vidék támogatta a kommunista politikai vezetést. 1956-ban elmaradt a két ország egyesítéséről a népszavazás, ez után a VDK-ban megindult a politikai radikalizálódás folyamata, aminek a célja az volt, hogy erőszakkal egyesítsék a két Vietnámot. Az USA-t, mivel az egyre nagyobb szerepet vállalt a térségben, ellenségnek tekintette a VDK. Erre minden alapja megvolt: az 1950-től működő MAAG 1955. február 12-től formálisan is bekapcsolódott az ARVN létrehozásába, kiképzésébe és felszerelésébe, majd 1961-től az NSAM 52 alapján nagyságrendekkel nőtt a térségben lévő amerikai katonák száma. 1955-től megkezdődött a Vietnámi Néphadsereg (VNH) modernizációja, ami technikai és létszámbeli bővítést is jelentett, emellett a VNH civil feladatokat is ellátott, különösen a termelésbe kapcsolódott be. (Kemény, 2020)

Az 1963-as Diem elleni puccs a VDK-ban komoly aggodalmat keltett, az USA erőteljesebb katonai fellépésétől, közvetlen beavatkozásától tartottak, ezért a VDP a gerillaháborúra való felkészülés mellett döntött, megfogalmazták az újraegyesítéshez szükséges stratégiai lépéseket, aminek a legfontosabb eleme a VNH magasabb egységeinek bevetése, az anyagi támogatás nagyarányú növelése, a „stratégiai falu”-program felszámolása és az ellenzéki csoportokkal való szövetkezés volt. Katonai szempontból a Viet Minh ismerte fel először, hogy a pszichológiai hadviselés (propaganda) és a felderítés–hírszerzés szerepe milyen óriási lehet egy aszimmetrikus konfliktusban, ennek ellenére végig a reguláris erők dominanciájának elérésére törekedtek (Harangi Tóth, 2022: 168).

A vietnámi konfliktus hadelméleti és hadtudományi kérdéseket érintő elemzéséét Vo Nguyen Giap tábornok, a VNH parancsnoka végezte el, Mao követőjeként a kínai polgárháború tapasztalatait alkalmazta a vietnámi viszonyokra. Kiemelt fontosságúnak tartotta a kommunista párt vezető szerepét, és a függetlenségi harchoz az ország teljes lakosságát meg kívánta nyerni. A katonailag tapasztalatlan és gyengén felfegyverzett vietnámi erőket a népi támogatás tette képessé az elhúzódó háború megvívására. Tehát az ellenséget szünet nélkül ostromló stratégiát nem csak kényszer szülte megoldásként, de kifárasztó jellegű hadászatként is értelmezte Giap. Fontosnak tartotta, hogy hosszabb távon is megmaradjon a gerilla-hadviselés, annak műveleti területeit kiterjesszék és a küzdelem egyik formájaként együttműködjön a manőverező erőkkel, és a háború végső szakaszára már csak kiegészítő jellege maradjon. Az erők felszerelése esetében fontosnak tartotta, hogy a fegyverek vagy saját gyártmányok legyenek, vagy az ellenségtől zsákmányolják, vagy szövetséges országokból származzon. (Forgács, 2020).

2.5. Amerikai katonai jelenlét Vietnám térségében az indokínai háború után

Az USA a SEATO keretében fokozatosan átvette a franciák szerepét Vietnám déli részén (Kemény, 2020). 1955-ben az USA a Diem-kormány összeomlásától tartva, megerősítette jelenlétét a térségben. Ettől kezdve a hatvanas évek elejéig az USA hadserege tanácsadókat küldött a VK-ba, ahol az ARVN kiképzését és amerikai mintára történő újjászervezését segítették (Kemény, 2020). Ezek a tanácsadók főként az Okinawán állomásozó amerikai katonák közül kerültek ki, és sok volt köztük az SF katona (Tucker, 2011).

1955-ben az USA a Vietnámi Köztársaságnak még csak gazdasági segílyt nyújtott (322,4 millió USD), azonban 1956 és 1959 között már gazdasági és katonai segílyt is.

Pénzügyi év	Gazdasági segíly	Katonai segíly	Teljes támogatás
1956	210	176,5	386,5
1957	282,2	119,8	402
1958	189	79,3	268,3
1959	207,4	52,4	259,8

*5. ábra: Amerikai gazdasági és katonai segílynyújtás a VK-nak 1954-1959 (millió USD)
(Kemény, 2020: 46)*

Az 1. táblázatban látható, jelentős évenkénti támogatási összegek azonban nem jelentettek direkt politikai befolyást az USA számára, Diem igyekezett az USA befolyását minimalizálni (Kemény, 2020).

Az 1961-ben készült el a Staley-Taylor terv, melynek központi eleme az volt, hogy a Vietnámi Köztársaságban az amerikai szerepvállalás kizárólag pénzügyi támogatást és katonai tanácsadók a térségbe helyezését jelentse. Ezzel összhangban John F. Kennedy elnök és Robert

S. McNamara honvédelmi miniszter a VK hadserege számára felszerelést, tanácsadókat és kiképzőket küldött. A tervet dr. Eugen Staley, a Stanford Egyetem kutatója és Maxwell D. Taylor tábornok, az USA hadseregének vietnámi parancsnoka dolgozta ki (Tucker, 2011). A terv követte az USA hidegháborús stratégiáját, amely igyekezett elkerülni a direkt konfrontációt a Szovjetunióval. Ez a terv 1965-re tervezte a Vietnámi Köztársaság megszilárdítását és a háború befejezését, aminek kereteit az NSAM 52 dolgozta ki.

2.6. NSAM52: Amerikai akcióterv a kommunista dominancia megelőzésére a Vietnámi Köztársaságban

Kennedy elnök hivatalba lépése után nem sokkal, 1961. április 27. és május 12. között készült el az a dokumentum, amely felvázolta az elkövetkező évek amerikai szerepvállalását Vietnámban. A 78 oldalas *National Security Action Memoranda, NSAM 52: Re: Report on the Vietnam Task Force* elérhető és letölthető a John F. Kennedy Elnöki Könyvtár és Múzeum digitális archívumából, főbb pontjait a függelékben mutatom be³. A dokumentum a bevezetőjében kritikusnak írja le a Vietnámi Köztársaság (VK) helyzetét a Viet Kong gerilla hadviselésének következtében, és további kockázatként említi a szomszédos Laosz esetleges összeomlását. Az USA a saját célját abban határozza meg, hogy megelőzze a kommunista dominancia létrejöttét a VK-ban és segítse az országban a demokratikus társadalom kialakítását, a cselekvés öt területét meghatározva:

- katonai,
- politikai,
- gazdasági,
- pszichológiai,
- titkos cselekvéseket.

A dokumentum kiemeli, hogy a VK-ban a katonai programot erőteljes gazdasági és politikai programnak kell kiegészítenie. Az USA nem volt hajlandó kivonulni a VK-ból, mivel ez a kommunizmus elleni harc politikájának fontos helyszíne volt. Azonban a helyzet eszkalálódása sem volt érdeke, a hidegháború korai időszakának sikertelenségei miatt⁴ (Kemény, 2020).

³ NASM 52 (1961): National Security Memorandum 52. ONLINE: https://www.jfklibrary.org/asset-viewer/archives/jfknsf-330-002#?image_identifier=JFKNSF-330-002-p0002 Digital identifier: JFKNSF-330-002-p0037.

⁴ Főként a Disznó öbölbeli partraszállás kudarca.

Kennedy elnök személyes érdeklődése és elkötelezettsége is szerepet játszott abban, hogy az NSAM 52 megvalósításában az US Army SF kiemelt szerepet kapott, és a CIA-val való együttműködésben valósították meg a CIDG programot. A CIA közvetlen irányítása alá rendelt CIDG program olyan elképzelés volt, ami az NSAM 52 minden pontjához jól illeszkedett, azokkal és a hidegháborús stratégiával összhangban működött.

3. A különleges műveleteket koordináló amerikai katonai szervezetek Vietnám térségében 1954 és 1975 között

3.1. A Katonai Segítségnyújtási és Tanácsadó Csoport (MAAG)

A Katonai Segítségnyújtási és Tanácsadó Csoport (Military Assistance and Advisory Group, MAAG) az indokínai háború alatt, Truman elnök NSC-64 rendelete alapján jött létre 1950 szeptemberében (Tucker, 2011). Az NSC-64, az USA Nemzeti Biztonsági Tanácsának jelentése (1950. február 27.) leírja, hogy Ho Chi Min nemzetteremtő programjával magához vonzotta nem csak a kommunistákat, de a korábban nem-kommunista nacionalistákat is. Kiemeli a terület regionális jelentőségét, és azt a veszélyt, hogy Ho Chi Min hatalomra jutásával a teljes dél-kelet-ázsiai térség a dominó elv alapján kommunista befolyás alá kerülhet. 1950 júniusában kitört a koreai háború, ami az USA szempontjából kiemelt fontosságúvá tette a térséget (NSC-64).

Az indokínai háború során a franciák szerették volna elkerülni a nyílt amerikai szerepvállalást, ugyanakkor az amerikai pénzügyi támogatásra nagy szükségük volt (Tucker, 2011). A MAAG létrehozását a franciák kezdetben elutasították, de az amerikaiak a támogatás megvalósításának feltételül szabták a MAAG-val való együttműködést. A MAAG elsődleges feladata az amerikai támogatás elosztásának és felhasználásának ellenőrzése volt, kezdetben a kiképzési és tanácsadói szerepek nem voltak a feladatai között (Tucker 2011). Azonban már a kezdetektől szorgalmazták azt, hogy a MAAG segítségével hozzák létre az ARVN-t, ahol az amerikai tanácsadók bekapcsolódnának a fejlesztési és kiképzési feladatokba. A MAAG bevonásától a franciák egészen 1954-ig teljesen elzárkóztak, a VNA vezető pozícióit francia katonák töltötték be. Az 1954 májusi Dien Bien Phu-i vereség után azonban a MAAG aktívabbá tudott válni és 1955. február 12-én a MAAG formálisan is bekapcsolódott az ARVN kiképzésébe és felszerelésébe (Kemény, 2022).

A francia gyarmati hadviselésre már a 19. századtól jellemző volt, hogy a hadsereg bekapcsolódott a sokszor ellenséges környezetben működő gyarmati közigazgatás megszervezésébe és fenntartásába (Harangi-Tóth, 2022). Ezt a szerepet Vietnámban az USA átvette a franciáktól, a Diem kormány támogatásával. Eisenhower elnök 1954 júliusában az NSC-5429/1 rendelettel jóváhagyta, hogy a helyi törzsek bevonásával hozzanak létre belső biztonságot segítő erőket (Tucker, 2011). Ennek megvalósítására az USA 342 tanácsadót küldött a MAAG team keretében Vietnámba. Kezdetben ezek a tanácsadók elsősorban propaganda tevékenységet végeztek a Viet Kong ellen, és ebben az időszakban kezdtek el

együttműködni a helyi törzsekkel is (Piasecky, 2009), ami a CIDG program korai előzményének tekinthető.

A MAAG tanácsadók az ARVN-en belül a kezdeti időkben elsősorban a magas beosztású tisztek képzésével foglalkoztak, 1960-tól dolgoztak ezredszintű egységekkel és 1961-től kisebb egységekkel is. 1964-től kezdtek együtt dolgozni vietnámi irreguláris fegyveres csoportokkal. Fokozatosan, de a tanácsadók egyre inkább bekapcsolódtak a harctéri cselekményekbe, és a MAAG-ot felváltotta a Military Assistance Command, Vietnam (MACV) (Tucker, 2011: 754).

3.2. A Katonai Segítségnyújtási Parancsnokság, Vietnám (MACV)

A MACV 1962. február 6-án jött létre és kezdetben együtt dolgozott a MAAG-gal, de 1964-re átvette a MAAG minden funkcióját, és a MAAG-ot feloszlatták. A MACV hivatalosan közvetlenül a Hawaii-on működő Egyesült Államok Csendes-óceáni Parancsnoksága (USPACOM) alá tartozott, de a MACV parancsnoka az USA a VK-ba kirendelt nagykövetével és az amerikai vezérkari főnökséggel dolgozott szoros együttműködésben (Tucker, 2011: 746). Míg a MAAG-ban 1960-ban kb. 500 tanácsadó dolgozott Vietnámban, 1964-re, több, mint 23.000-en voltak a MACV parancsnokság alatt, repülési, hírszerzési, orvosi és mérnöki feladatokat láttak el.

A MACV és különösen a MACV-SOG koncepciója az Operation Switchback-kel bekövetkező szemléletváltást demonstrálja: az SF elsődleges célja átalakult, a műveleti tempó felgyorsult, hogy a nagyobb offenzívával még nagyobb és gyorsabb eredményeket tudjanak elérni. Regionálisan akarták uralni a saját területeket, ahol még mindig veszélyt jelentett a Viet Kong és a Vietnámi Néphadsereg is. Viszont a status quo felbomlásával Laosz és Kambodzsa határmenti területei is hadműveleti térré váltak, ami a VDK-t segítette. A politikai célok azonban – a clausewitz-i elméletnek megfelelően – elsődlegesek voltak, fontos cél volt a műveleti sikerek elérése, a háború mielőbbi lezárása, az amerikai veszteségek minimalizálása, amit a felgyorsult és nagyobb kiterjedésű műveletektől remélt az amerikai vezetés.

3.2.1. Operation Switchback

A CIA hat felkelésellenes műveletet (COIN) finanszírozott és támogatott, a Diem kormánnyal szorosan együttműködve. A Harcoló ifjúság (Combat Youth) és a Harci Hírszerzés Csoportok (Combat Intelligence Teams) katolikus csoportokat mozgósító, a Stratégiai Falvak

(Strategic Hamlets) és a Népi Erők (Force Populaire, ill. Republikánus Ifjúság) pedig a Diem kormányhoz szorosan kötődő programok voltak. A Hegyi Felderítők (Mountain Scouts) és a CIDG program inkább a CIA-hoz kötődtek. A hat művelet összesen mintegy 40.000 embert mozgósított (Ahern, 2009).

1962 november és 1963 júliusa között az Operation Switchback keretében az amerikai védelmi miniszter, Robert McNamara a CIA összes COIN műveletét átszervezte a MACV parancsnoksága alá, az NSAC 57-es rendelet alapján, mivel a CIA-t az USA kormánya nem tartotta képesnek ilyen méretű fegyveres műveletek teljes koordinációjára (Tucker, 2011).

A CIDG program költségvetése az 1962-es tervek szerint 2,5 millió dollár lett volna 1963-ra, de 1962 júniusban újabb 10 millió dollárra adott be kérelmet a CIA. Ekkor merült fel a hadsereg alá való átszervezés gondolata. A váltás elsősorban logisztikai érvelések támasztották alá, de a CIA már az első pillanattól kezdve aggódott, hogy a formális irányítás megváltozása a program céljainak megváltozását is jelenti majd. Ez meg is történt, miután a CIDG program a hadsereg irányítása alá került. A MACV irányítása alatt a CIDG program kiemelten fontos feladata lett a katonai műveletek támogatása. Ezzel párhuzamosan az SF feladatai is változtak: már nem a békeépítés volt a legfontosabb cél, innentől kezdve az SF tevékenységének fő hangsúlya a támadó műveletekre került (Ahern, 2009).

3.2.2. A Tanulmányi és Megfigyelő Csoport (MACV-SOG)

1964-ben szervezték meg és aktiválták a MACV-Tanulmányi és Megfigyelő Csoportot (Studies and Observation Group, MACV-SOG), melynek elsődleges feladata a fedett műveletek megvalósítása és a hírszerzés volt, amely nem az SF-hez, hanem a MACV parancsnoksága alá tartozott, és szervezetileg is kibővült. A programban számos alakulat részt vett, így a szárazföldi erők, a légierő és a haditengerészet is. Bár hivatalosan a MACV-SOG a katonai tanácsadó program hatékonyságát vizsgálta, valójában szigorúan titkos műveleteket hajtott végre Dél-Kelet Ázsia szerte, Thaiföld, Laosz, Kambodzsa, valamint a VDK és a VK területén. 1966-ra mintegy 200 amerikai katona tartozott a parancsnoksága alá, legnagyobb részt az SF katonái, valamint kb. 8000 ARVN katona és törzsi harcos. A CIDG program végrehajtásáért felelős 5. Különleges Műveleti Csoport szintén a MACV parancsnoksága alá tartozott (Tucker, 2011).

A MACV-SOG keretén belül több, speciális feladatokat ellátó csoport működött: a pszichológiai tanulmányi csoport Hue és Tray Ninh körzetében álhíreket közvetített rádióadókon, a légi tanulmányi csoport hírszerző csoportokat dobott le Thaiföld, Laosz,

Kambodzsa és a VDK területén és segítette a visszajutásukat a VK-ba. A tengeri tanulmányi csoport a VDK partvidékén és a Mekong-delta területén hajtott végre rajtaütéseket. A szárazföldi tanulmányi csoport végezte a legtöbb küldetést, rajtaütéseket, merényleteket, emberrablásokat hajtott végre, monitorozta az amerikai hadifoglyok tartózkodási helyét, kimenekítette a lezuhant amerikai pilótákat a VDK területéről, nagy távolságú járőrözést végzett, ügynököket képzett és küldött a VDK-ba, hogy ott ellenállási tevékenységet végezzenek, és zaklatták és elaknásították a beszivárgási útvonalakat, és az ellenség lőszerraktárait is támadták (Tucker, 2011).

A SOG 1967-től Laosz, Kambodzsa és a VDK hármashatár régiójában végrehajtott nem konvencionális műveleteket is koordinált, amelyek során három típusú egységgel dolgoztak: a Spike felderítő csoportok (3 SF katona és 8 helyi harcos), Hatchet erők (5 SF katona és 30 helyi harcos), és a kereső, lokalizáló, megsemmisítő és monitorozó (Seek, Locate, Annihilate, Monitor, SLAM) századok (Tucker, 2011). A SLAM a légierő, a tengerészgyalogság és a szárazföldi fegyvernemek által közösen megvalósított támadást jelentett. 1967. szeptember 11-én indult egy 49 napon át tartó művelet a kommunisták állásai ellen, Con Thien térségében, összesen 3100 támadást végrehajtva, 40.000 tonna bombát dobtak le (Tucker 2011), ami teljesen elpusztította a térséget. Ezt a támadást a MACV-SOG sikerként értékelte, és hozzájárult a korábbi, a CIA által támogatott lakosság központú COIN hadviselés teljes átértékeléséhez, és háttérbe szorulásához.

Ugyanakkor a háború sikertelen maradt, és a MACV-SOG-ot, más a VK-ban működő amerikai katonai szervezetekkel együtt 1972. április 30-án inaktiválták, de a háború vége után sok SF katona még a VK-ban maradt, kiképzőként 1973-ig az ARVN és a kambodzsai hadsereg katonáit képezték. A MACV-SOG-ot végül 1973. májusában számolták fel teljesen (Tucker, 2011).

3.3. A Tonkini incidens és az amerikai beavatkozás kezdete

A VK-ban a Diem-puccs után instabillá vált a politikai helyzet, további puccsok és hatalomváltások követték. Az amerikai egyesített vezérkar (Joint Chiefs of Staff, JCS) a helyzet megoldására a fegyveres erők bevetését javasolta, ugyanakkor Johnson elnök az addigi vietnámi politikát szerette volna folytatni, hogy az USA-n belül megőrizze támogatottságát. Ezzel együtt is, Diem halála után az amerikai részvétellel történő incidensek száma jelentősen megnövekedett (Kemény, 2020).

1964 augusztus elején került sor az ún. Tonkini incidensre, ahol az amerikai haditengerészet felderítést végzett VDK-felségvizeken, és az USS Maddox romboló tűzpárbajt vívott VDK-örhajókkal. Két nappal később az USS C. Turner Joy rombolóval kiegészülve rossz időjárási körülmények között tüzet nyitottak a radaron észlelt feltételezett támadók ellen. A később elvégzett vizsgálatok szerint nem voltak ilyen támadók, azonban Johnson elnök ezt a helyzetet fel tudta használni arra, hogy az amerikai kongresszus szabad kezét adjon neki a vietnámi konfliktus kezelésében. Ez vezetett 1965 februárjában a nyílt amerikai beavatkozáshoz, amikor amerikai gépek VDK célpontokat támadtak meg, 1965 márciusában pedig a telepített bombázókötelékek védelmére az első tengerészgyalogos egységek is megérkeztek a VK-ba (Kemény, 2020).

3.4. Szabad Világ Támogató Program

1964. április 13-15-én a SEATO találkozóján a Viet Kong legyőzését létfontosságú célnak nyilvánították (Kemény, 2020). 1964. április 20-án Johnson amerikai elnök, hogy az USA elkerülje annak a látszatát, hogy egyedül van jelen a térségben, nemzetközi felhívást adott ki, amelyben nemzetközi együttműködést kért a Vietnámban zajló műveletekhez. A SEATO tagállamai mind nyilvánították a csatlakozási szándékaikat, és a Szabad Világ Támogató Programhoz (Free World Assistance Program) 39 ország csatlakozott. 1965 áprilisában az USA jóváhagyott egy nagyszabású katonai programot (NSAM 328)⁵. Harcoló alakulatokkal azonban csak Ausztrália, Új-Zéland, Thaiföld és Dél-Korea csatlakozott, ők létrehozták a Szabad Világ Haderőit (Free World Military Forces, FWMF). A FWMF parancsnokai, a MACV és az ARVN együttműködtek a Vietnámi Köztársaságban végrehajtott műveletek során (Tucker, 2011).

⁵ National Security Action Memorandum 328., 1965. április 6.

4. A Civil Irreguláris Védelmi Csoportok (CIDG) program

Az 1961 és 1971 között működő Civil Irreguláris Védelmi Csoportok (Civilian Irregular Defence Group, CIDG) program a történelem leghosszabb távú COIN programja volt. A CIDG program tapasztalatait, mint pl. a koalíciós műveletekben való közös munka és a COIN műveletek alkalmazása rendkívül jól tudta alkalmazni az USA hadserege későbbi beavatkozásokban, mint például a Sivatagi Vihar hadművelet (Booth, 1992). Booth (1992) szerint a CIDG program és annak hatása a koalíciós műveletek fejlődésére nagyon fontos hozzájárulás volt a koalíciós hadviselés működésének megértéséhez, ami már az Öbölháborúban is fontos és jól használható ismereteket adott, de a jövőbeni konfliktusok megoldási stratégiáinak is alapja marad.

4.1. A CIDG program előzményei az indokínai háborúban

Az első indokínai háború során a franciák kommandókat hoztak létre, ami alatt „*néhány francia tiszt által vezetett és kiképzett, többségében helyi kisebbségekből álló raj-szakasz, később pedig század erejű alakulatokat értünk*” (Harangi-Tóth, 2022: 130). Ezek a kommandók COIN műveletekkel járultak hozzá a konvencionális műveletekhez. A francia kommandók közül a Légiszállítási Vegyes Kommandós Csoport (Groupement de Commandos Mixtes Aéroportés, GCMA) foglalkozott az ellenség mélységi felderítésével. A GCMA csoportok kiképzését olyan tisztek végezték, akik korábban szereztek tapasztalatot gerillaharcban, főként a Jedburgh műveletekben. A GCMA hivatalosan Szárazföldi Erők Egyesített Vezérkara (État-Major Interarmées Forces Terrestres, EMIFT) alá tartozott, de létrehozásában, kiképzésében és működtetésében a francia titkosszolgálat (SDECE) fontos szerepet játszott, és a gyakorlatban a SDECE akciócsoportjaként működött. A GCMA-k megszervezésében és felépítésének kialakításában fontos szerepet játszott Roger Trinquier őrnagy, aki az indokínai tapasztalatait később Algériában is felhasználta, ellenség központú COIN műveleteknél. A franciák Viet Minh felkelését nem támogató helyi erőkből ellen-gerilla hálózatot hoztak létre, a teljes hadszíntéren, egészen a kínai határig (Harangi-Tóth, 2022).

Azonban hiányzott az átfogó hadszíntéri stratégia, amelyben jól alkalmazhatták volna a gerilla erőket. A konvencionális erők parancsnokai nem értették meg a COIN műveletek szerepét, a GCMA-t nem tudták jól alkalmazni, a felderítő részlegekkel ellenséges viszony alakult ki, nem fogadták el azok eredményeit. A dzsungel miatt a felderítők harcászati szintje nem tudta alkalmazni a légi felderítést, sokszor elavult térképekkel dolgoztak, nem ismerték környezetüket, ezért gyakori volt, hogy légi- és tűztámogatást kértek, ami tovább rombolta a

felderítés elismertségét. Emellett a GCMA tagjai a SDECE jóváhagyásával részt vettek az ópiumcsempészetben is, elsősorban a toborzás és kiegészítés költségeinek fedezésére. Továbbá, a GCMA csoportokat sokszor használták arra, hogy nyíltan összecsapjanak a Viet Minh reguláris erőivel, ami szintén azt mutatja, hogy hiányzott az átfogó hadszíntéri stratégia, amiben ezeket erőket jól tudták volna használni, annak ellenére, hogy a GCMA a francia COIN előremutató, innovatív szervezete volt. A GCMA kommandók hálózatát a franciák kivonulása után a CIA vette át teljes egészében (Harangi-Tóth, 2022).

4.2. A CIA szerepe a CIDG program kialakításában

A CIDG program alapötlete David Nuttle diplomatától származott, aki a Nemzetközi Önkéntes Szolgálatnál (International Volunteer Service) dolgozott, és alapvetően a hegyvidéken élő etnikai csoportok Viet Kong elleni védelmére keresett megoldást. Ezt az ötletet fejlesztette tovább Gilbert Layton, a CIA ezredese, aki az önvédelmi képességek fejlesztését szociális és gazdasági programokkal ötvözve igyekezett szövetséget építeni a hegyvidéken élő törzsekkel. A projekt alapelve az volt, hogy a falusi közösségek alulról történő szervezésével és a helyiek felfegyverzésével a falusiak részt tudnak venni saját védelmükben (Ives, 2004). A projekt megvalósítását a CIA koordinálása alatt az US Army SF végezte (Tucker, 2011, Piasecky, 2009).

1961 végén az SF megkezdte a CIDG táborok létesítését. A CIDG programot 1963-ig a Central Intelligence Agency (CIA) tartotta fenn a különleges erők támogatásával, majd 1963-ban, az Operation Switchback eredményként az hadsereg vette át a program finanszírozását és irányítását, és a program a MACV-SOG alá került.

Fontos és érdekes kérdés, hogy hogyan alakulhatott ki ilyen szoros együttműködés a CIA és az SF között. A kapcsolat a CIA saigoni kirendeltségének vezetője, William Colby volt, aki 1961-re már számos titkos küldetésen vett részt, a Stratégiai Szolgálatok Hivatala (Office of Strategic Services, OSS) szolgálatában: 1944-ben a német megszállás alatt álló francia területeken végzett ejtőernyős küldetésén a francia ellenállókkal dolgozott Normandiában, 1945-ben részt vett a norvég vasútvonalak szabotálásában, amivel megakadályozták, hogy a visszavonuló német csapatok elérhessék a birodalom határait. A II. világháború vége után egy hónappal az OSS-t felszámolták, az ott szolgálók hozták létre az USA hadseregén belül a Különleges Erőket (SF) (Plaster, 1998). Colby azonban az akkor alakuló CIA-nál szolgált tovább, ahol 1959-ben a saigoni kirendeltség vezetőjévé nevezték ki (Plaster, 1998).

1959-re egyre intenzívebbé vált a VDK befolyása a VK területén, mivel az indokínai háború után északra emigrált kommunisták nagy számban tértek vissza délre, a Vietnámi Kommunista Párt 15. gyűlésének 1959 áprilisi határozata nyomán, amelynek célja olyan mértékű átszivárgás volt, ami ellehetetlenítené a VK működését. A délre átszivárgó harcosok polgári ruhát viseltek, vietnámi parasztoknak öltözve, és korábban a franciáktól zsákmányolt fegyverekkel voltak felszerelve, és a beszivárgás mellett feladatuk volt a Truong Son (Annamite) hegységen át vezető, Laosz területére és áttérő gyalogösvények szélesítése és javítása is. Ezt az úthálózatot ismerik a nyugatiak Ho Chi Min ösvény néven (Tucker, 2011).

A kommunista Hanoi számára ez a csapásokból, ösvényekből és kisebb utakból álló hálózat nem csupán a kommunista erők ellátási útvonala volt, de ezen az úton álltak összeköttetésben Laosszal, ahol bázisaik is menedékhelyeik voltak, és ahonnan a Vietnámi Köztársaság elleni támadásokat indították. Laoszt az 1962-es Genfi Egyezmény semleges országnak nyilvánította, de ezt semelyik fél nem tartotta teljesen tiszteletben. Az VNH (Vietnámi Néphadsereg) továbbra is bázisként használta Laoszt és a Ho Chi Min ösvényt ellátási útvonalként, az USA pedig a légierő, az új fejlesztésű technológiák és az SF segítségével próbálta feltartóztatni a VNH-t (Rosenau, 2001).

A CIA és Colby számára az épülő Ho Chi Min ösvényről nagyon nehéz volt információkat szerezni, mivel a terület akkoriban jórészt még nem is volt feltérképezve, a sűrű növényzet miatt a légifelvételek pedig nem tudtak használható információval szolgálni, ezért mindenképpen olyan megoldásra volt szükség, ami a terepre való kihelyezéssel járt. A CIA először francia kávétermelő telepésekkel kezdett együtt dolgozni, de ezek nagyon kevés használható információt tudtak szolgáltatni (Plaster, 1998).

1961 januárjában lépett hivatalba John F. Kennedy az USA 35. elnöke, aki támogatta Colby kezdeményezését, a kommunisták dominanciájának megelőzését szolgáló lépéseket leíró National Security Action Memoranda 52 (NSAM 52, 1961) kiadásával. Az NSAM 52 a MAAG keretein belül kialakított egy 6 fős testületet, amely kifejezetten a Vietnámi Köztársaságba beszivárgó kommunisták elleni védekezéssel foglalkozott (NSAM 52, 1961. 28-29). Ez tette lehetővé, hogy a CIA együttműködjön az SF-fel a VDK katonái tevékenységének felderítésében, akikből addigra a NSAM 52 becslései szerint mintegy 12.000 fő már 1961-ben a Vietnámi Köztársaságban volt.

A CIA és az SF az ARVN képzésébe is bekapcsolódott: a Camp Lang Thank bázison, Saigontól 20 mérföldre keletre képezték közösen az ARVN beszivárgó csoportjait, az Agent Ares projekt keretében. Intel és szabotázs technikákat, fegyverkezelést, ejtőernyőzést különleges terepen, morze technikákat és túlélési technikákat tanítottak. A projektben az első

csoportok 1961-ben végeztek: az Atlasz csoport volt az első, róluk az északra történő beszivárgást követően nem érkezett információ, őket követte a Castor, majd a Dido és az Echo csoport. A két utóbbi csoport az ellenség kezére került és kettős ügynökként folytatták. A program zárásaként a Tarzan Team végzett, de ők is az ellenség kezére kerültek (Plaster, 1998: 20).

A CIA ezzel párhuzamosan megkezdte a hegyvidéki törzsek bevonását a felderítő akciókba, azonban ezek a törzsi harcosok általában nem tudtak írni-olvasni, és a megszerzett értékes információkat nem tudták a térképen elhelyezni. A CIDG program lehetőséget biztosított ezeknek a problémáknak az áthidalására egy szövetséges törzsekből és katonákból álló hálózat létrehozásával.

4.3. A CIDG Program felépítése

1961 végétől, a CIDG program keretében az USA SF számos előretolt táborot hozott létre a VK területén. A táborok hármas célt szolgáltak: a VK kormánya fennhatóságának kiterjesztését, a helyi népesség védelmét és a helyi törzsek elszigetelését a VDK kommunista befolyásolásától (Tucker, 2011: 209).

A CIDG program elsősorban kisebb törzsekkel működött együtt, de nemzetalkotó népcsoportok tagjai – vietnámiak és kambodzsaiak – is részt vettek a programban, bár kisebb számban. A hegyi törzsek dzsungelvágással és égetéssel járó mezőgazdasági termeléssel és vadászattal tartották fenn magukat. Korábban a törzsek a franciák oldalán már részt vettek az indokínai háborúban, és erre a tapasztalatra építette a CIA a hegyi törzsekkel való szövetség kiépítésének programját (Stanton, 1990/2008).

Az SF eredeti elképzelése az volt, hogy megszervezik és a VK kormányának ellenőrzése alá helyezik a hegyi törzseket, valamint kiképzik őket a Viet Kong elleni harcra. A CIDG táborok fontos küldetése volt a Viet Kongok elleni küzdelem mellett a vidéki lakosság életszínvonalának javítása, amit falufejlesztési és mezőgazdasági fejlesztési programokkal igyekeztek elérni. Először a Degar törzsszel egy kísérleti tábor készült el, 1961 októberében Buon Eano, a Darlac régióban. 1961 decemberére már 40 újabb tábor létesítésére kaptak engedélyt, például Buon Ho, Buon Kong, Ea Ana, Loc Tien, Boun Tok központokat létesítették. A korai CIDG táborok elhelyezkedését a 69. oldalon található 13. ábra szemlélteti (Kelly, 2004).

1961-ben kezdte meg az USA SF a CIA CSG⁶ irányításával a vietnámi etnikai kisebbségek⁷ –akiket összefoglaló néven „*Montagnard*”-nak, azaz hegyi embereknek neveztek, rövidítve ‘*yards*’-ként hívatkoztak rájuk a katonák – képzését a felkelők elleni küzdelemre. Az akció célja az volt, hogy a távoli területek feletti kormányzati ellenőrzést visszaállítsa, és hogy olyan erőket hozzon létre, amelyek képesek lesznek megakadályozni a kommunisták beszivárgását. 1961 augusztusára 10.000 harcost képeztek ki és faluvédelmi erőkké szervezték őket az CIDG program keretében (Prados, 2015).

Minden egyes tábor összesen 530 fővel való működésre kapott engedélyt. Az LLDB minden táborban tiszteket helyezett el, akik a tábor parancsnokaként szolgáltak; a különleges erők tanácsadóként szolgáltak ezekben a táborokban, míg a táborok formális vezetését az LLDB katonái végezték. A táborok állományát három, egyenként 132 fős századba szervezték, minden században volt egy politikai hadviselési részleg, három felderítő szakasz, és egy nehézfegyverzetű szakasz két tarackágyúval (Tucker, 2011: 209).

1962-től az Ausztrál Hadsereg Képzési Csoportja is küldött tanácsadókat Vietnámba, akik segítettek a CIDG programban részt vevő falusiakat. Az ausztrál katonáknak széleskörű dzsungelharcban szerzett tapasztalataik voltak, ami rendkívül hasznos volt a terepen, így sok esetben vegyes, amerikai és ausztrál tanácsadói csoportok jöttek létre (Stanton, 1990/2008).

4.4. A CIDG program mindennapjai

Stanton (1990/2008) *Special Forces at War. An Illustrated History, Southeast Asia 1957-1975* című munkája antropológiai megközelítésben számol be a CIDG táborok létrehozásáról és működéséről. Az alábbiakban Stanton (1990/2008) munkája alapján mutatom be a CIDG táborokat. A mellékelt képek (6. ábra, Stanton, 1990/2008: 41) bepillantást engednek a CIDG táborok mindennapjaiba. A bal felső képen az első CIDG tábort létrehozó A-113 SF különítmény parancsnoka, Ronald A. Shackleton tanítja a degar törzs harcosait a fegyverhasználatra, a jobb alsó képen is a kiképzés folyamatát látjuk. A hegyi törzsekben a férfiak a CIDG program előtt is jól képzett fegyverhasználók voltak, mérgezett hegyű nyilakkal

⁶ 1962. május 1-én a CSG (Combined Studies Group) átkerült a CIA-tól a MACV irányítása alá.

⁷ Pl. degar, bahnár, hmong, nung, jarai, khmer krom kisebbségek (<https://sogsite.com/mike-force/>). További információ a jelenleg is Vietnámban élő etnikai kisebbségekről: https://special.nhandan.vn/dt_bana_en/index.html.

Top left: Special Forces Detachment A-113 of the 1st Special Forces Group, under the command of Capt. Ronald A. Shackleton, was the pilot team that initiated the joint CIA-Special Forces CIDG project at Buon Enao during February 1962. In this rare picture Capt. Shackleton (center) teaches Rhade volunteers to use rifles instead of crossbows. (Sanford A. Morton) **Top right:** The Rhade village of Buon Enao, located near Ban Me Thuot in the Vietnamese Central Highlands, was the Special Forces trial CIDG base camp. At this complex, pictured in March 1962, local Montagnards were trained to defend and patrol neighboring hamlets in Darlac Province. (USA Command & General Staff College Military Review) **Center left:** Gen. Maxwell D. Taylor, the Chairman-designate of the U.S. Joint Chiefs of Staff, is greeted

upon his arrival at the Buon Enao center by Master Sgt. John O'Donovan. At center is Capt. Terry Cordell, the commander of A-334, who was killed just days later on October 15, 1962, while repulsing a major Viet Cong attack on the camp. (Al Chang/USA) **Bottom left:** Special Forces commander Col. George Morton serves as one of the pallbearers during plane-side services for Capt. Cordell, whose personal heroism and love of the Montagnard people was responsible for much of the Buon Enao success. (Author's Collection) **Bottom right:** Special Forces advisors at Buon Enao and other Rhade settlements transformed the tribesmen into effective security and strike forces that prevented enemy domination over Darlac Province. (USA)

6. ábra: Stanton (1990/2008) *Antropológiai igénnyel mutatja be a Különleges Műveleti Erők mindennapjait Vietnámban.* (Stanton, 1990/2008: 41)

vadásztak, viszont modern fegyverhasználatban nem voltak jártasak. Jobbra fenn Buon Eano, az első CIDG projekt alaptábora 1962-ben. Balra középen Maxwell D. Taylor vezérkari főnök látogatásáról készült kép Buon Eanoban. A képen középen a kamerába néző Terry Cordell

kapitány másnap a tábort érő Viet Kong támadás során életét vesztette, a bal alsó képen az ő koporsóját viszik társai (Stanton, 1990/2008).

A CIDG táborok kialakítása során számos kihívással szembesültek a SF katonái. A hegyvidéken élő törzsi vezetők a törzsi hagyományokat szorosan követve vezették a törzseket, és általában elleneztek a külső kapcsolatokat. Az SF katonáknak ilyen körülmények között kellett megnyerni a törzsi vezetők és sámánok bizalmát, sokszor hagyományos beavatási rítusokon keresztül. Általában először az SF csoportvezető egy tolmáccsal kereste fel a törzsi falukat, a csoport többi tagja a falun kívül várta, hogy a látogatást jóvá hagyja a törzs. Ha megkapták az engedélyt, ajándékokat és egészségügyi segélycsomagot adtak át a falusiaknak, és a falut a különleges erők védelmébe vették, így alakítva ki a szoros köteléket a helyi közösséggel (Stanton, 1990/2008). Ez a kapcsolatteremtés Galula (1964) COIN elméletének *lakossággközpontú megközelítéséhez* köthető, amelynek fontos célja a lakosság támogatásának és engedelmisségének kialakítása és megőrzése.

A törzsek legfontosabb szertartásai a halotti szertartások voltak, ami katonai szempontból azért jelentett különös kihívást, mert a törzsi harcosok egyik legnagyobb félelme az volt, hogy esetleg a törzs területén kívül esnek el, és nem kapják meg a megfelelő halotti szertartást. A SF fizetett a hegyi törzseknek a szolgálataikért, de ez nem feltétlenül történt pénz formájában. Sokszor arany érmékkel, ezüst karkötőkkel, rézgyűrűkkel, vagy éppen üveggyöngy ékszerekkel fizettek, de nem volt szokatlan az sem, hogy harci kakasokkal fizessenek (Stanton, 1990/2008).

A Viet Kong beépülésének megakadályozására népszámlálást végeztek az SF katonái. Ez úgy történt, hogy minden családot lefényképeztek, minden egyénnek egy számot jelző táblát kellett tartania maga elé: 1-es volt a férfi családfő, 2-es a felesége, a következő számokat pedig a gyerekek kapták, kor szerint rendezve, idősebbtől a fiatalabbak felé nőttek a számok. Ezeket a képeket a járőröző, bejelentés nélkül érkező SF katonák mindig össze tudták vetni az éppen a faluban tartózkodókkal, így kiszűrve az esetleges Viet Kongokat (Stanton, 1990/2008). Ez az eljárás egybeesik Trinquier (1961) COIN elméletének *lakossági szervezet* elképzelésével, amelynek központi eleme a lakosság összeírása és rendszeres ellenőrzése, a felkelők beszivárgásának megelőzése érdekében.

4.5. Az Operation Switchback hatása a CIDG programra

1962 novembere és 1963 júliusa között a CIA COIN műveleteit átszervezték a MACV parancsnoksága alá. Az átszervezéssel egy időben az SF feladatairól alkotott felfogás is

megváltozott. A békeépítés helyett a fő hangsúly a gyors, erőteljes támadó műveletekre került. Az átadásig az SF katonái több, mint 50 ezer falusi lakost, több, mint 10 ezer katonát, kb. 500 fő egészségügyi személyzetet, 3 803 felderítőt és 946 nyomkövetőt képeztek ki, mindezzel összesen 879 falut biztosítottak. Az SF teljes személyi állománya létszáma Vietnámban 646-ra emelkedett (Tucker 2011).

Az átszervezés részeként a CIDG program az SF-től átkerült az ARVN felügyeletébe, a táborokat az LLDB katonái vezették, az SF csak tanácsadóként volt jelen. Azonban ez egy nem várt, etnikai konfliktust hozott felszínre: a CIDG programba bevont törzsek az amerikai SF felé bizalommal voltak, de a Vietnámon belüli etnikai konfliktusok, és különösen a hegyi törzsek felé mutatott intolerancia és az ARVN katonáinak képzetlensége ahhoz vezetett, hogy a CIDG táborokat elhagyták, vagy nem akartak a VK kormányának érdekeiért harcolni. A CIDG kisebbségi csoportokból származó katonái sokkal inkább mutattak elkötelezettséget az amerikai SF, mint a VK kormánya felé (Stanton, 1990/2008).

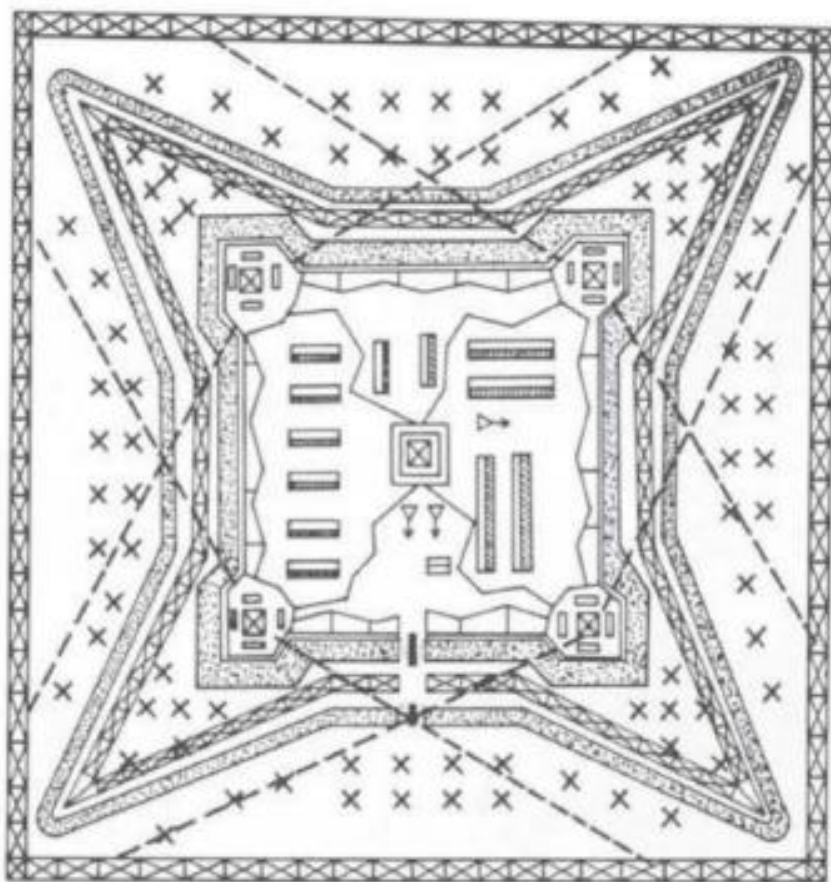

7. ábra: Elefántos GIDG járőr visszaérkezése Ban Don-ba, 1964 (Stanton, 1990/2008: 78)

Ugyanakkor a MACV-SOG elvárása volt a CIDG program folytatása és kiterjesztése, e célból helyezték 1964. október 1-én az 5. Különleges Műveleti Csoportot hivatalosan is Vietnámba, és 1971 márciusáig itt tevékenykedett. Azonban az újonnan érkező SF katonák

sokszor nem voltak elég képzettek, nem volt megfelelő SF tapasztalatuk, és a kommunikációs és egészségügyi képzettségük is rendkívül hiányos volt. Emellett a missziók időtartama is megnőtt a korábbi 6 hónapról egy évre, ami azzal járt, hogy nem csoportok váltották egymást, hanem egyénenként történt a váltás, ami a műveletek végrehajtásának minőségére rossz hatással volt. A létszámnövekedés méreteit jellemzi, hogy a csúcson 1968. szeptember 30-án 3542 fő különleges műveleti katona szolgált Vietnámban (Tucker, 2011: 1214-1215).

4.6. A CIDG program táborai

8. ábra: a Camp Minh Tranh. A VDK határ közelében elhelyezkedő különleges műveleti alaptábor alaprajza. (Stanton, 1990/2008: 71)

A határmenti katonai táborok szerkezete és megfelelő védelme rendkívül fontos volt. A 8. ábra a Minh Tanh-i SF tábor védelmi struktúráját szemlélteti (Stanton 1990/2008). A kialakítás széles átfedő tűztereket biztosított, ahogy a szaggatott vonalak mutatják. A táborot aknamezők vették körül (önálló X-ekkel jelölve), tüskés árkokkal kiegészítve (pöttyözött terület). Ezekkel párhuzamosan harmonika-szerűen felhúzott szögesdrót kerítések voltak elhelyezve (X-ekkel kitöltött kerítés-szerű terület). A táborok fegyverzetét 57 mm-es tüzérségi

fegyverek⁸ (nyíllal jelzett háromszögek), ágyúk (beikszelt négyzetek), géppuskafészek (sima négyzetek) alkották. A hullámos vonalak a belső kommunikációs árkokat jelölik.

Ezekben az SF táborokban legalább négy határőr csoportnak kellett lennie, hogy ebből kettő meg tudja valósítani az egy hét hosszúságú járőröket. Tehát a 400 fős táborok 4 százfős csoportba voltak szervezve. Az SF célja az volt, hogy ezeket a járőröket teljes mértékben a helyi lakosságra lehessen bízni, de a CIDG programban nem volt elég kompetens helyi vezető, akikre önálló küldetéseket lehetett volna bízni. Ez a tényező szükségessé tette, hogy az amerikai SF tanácsadók a járőr csapatok állandó kísérői legyenek. A MACV tervei szerint minden tábor egy 10 mérföldes sugarú területet volt képes őrizni, amiből következően a táborok ideális esetben egymástól 20 mérföldnyire helyezkedtek volna el. Ehhez az elképzeléshez az SF 1964 végére került a legközelebb, amikor átlagban 27 mérföldre voltak egymástól ezek a táborok. Bár nagyon sok CIDG tábor épült, ezek sokszor csak kezdetleges védelmet nyújtottak, gyakran csak hegyes karókkal vagy bambusszal voltak körbe kerítve.

4.7. Kémelhárító és információszerző tevékenységek a CIDG táborokban

A CIDG táborok fontos mindennapi feladata volt a járőrözés, akár a hegyekben, a dzsungelben vagy a Mekong-deltában helyezkedtek el. Stanton (1990/2008: 66) képeken ezt a munkát is bemutatja (9. ábra). A bal felső képen egy eseménytelen járőrrel hazatérő CIDG csoportot ábrázol. A jobb oldal felső képe egy rizsföldön dolgozó parasztot, középen egy felégetett Viet Kong tábor, alul pedig egy fel nem robbant páncéltörő lövedéket hatástalanít egy SF őrmester. Az utolsó képen ábrázolthoz hasonló feladatok tették indokolttá, hogy a helyi lakosságból szervezett járőrök ne önállóan, hanem SF katonákkal közösen végezzék a munkájukat.

A megszerzett információkat rádión továbbították, amihez a rádió-antennákat a magasba kellett juttatni. Ezt általában a CIDG táborok közelében léggömbök segítségével oldották meg, de két tényező nehezítette ezt a munkát. Egyrészt a léggömbök felengedése a Viet Kongok számára is megmutatta a táborok hozzávetőleges elhelyezkedését, másrészt a monszun időszakban a szél miatt a léggömbök használata nem volt praktikus. Az első problémát úgy orvosolták, hogy helikopterrel távolabb vitték az antennákat magasba emelő léggömböket. Másik megoldásként magas fákra rögzítették az antennákat. Az adatok vételére és küldésére kezdetben leginkább a GRC-109-es rádiót használták, amely Morze jeleket és hangot is tudott

⁸ recoilles riffle.

fogadni, de küldeni csak Morze jeleket lehetett rajta, ezt 1968-tól felváltotta a PRC-77-es rádió (Stanton, 1990/2008).

Top left: Countering the Viet Cong often meant endless weeks of frustrating searches that produced few tangible results. This tired CIDG boat crew returns empty-handed from a river patrol with full boxes of ammunition and weary expressions. (*Lee Mize*) **Top right:** The peaceful solitude of a Vietnamese peasant cultivating his rice fields, like this farmer outside Bien Hoa, was often deceptive and required continual Special Forces alertness for potential Viet Cong activity. (*USIS*) **Center:** When found, the Viet Cong suffered the full wrath of Special Forces vengeance. A border-surveillance patrol from Moc Hoa torches Viet Cong supply huts found in a dense swamp forest. (*Fred Fiedler*) **Bottom:** A Special Forces sergeant gingerly removes a jammed bazooka round during an engagement with entrenched Viet Cong guerrillas north of Dam Pau on January 8, 1964. Such incidents emphasized the need for experienced advisors accompanying native patrols. (*Steve Stibbens/Pacific Stars & Stripes*)

9. ábra. A CIDG táborok járőri feladatai. (Stanton, 1990/2008: 66)

4.8. Törzsi lázadások

Az Operation Switchback után az USA SF fókuszából kikerült a területfejlesztés, és az amerikai hadsereg azt várta az SF-től, hogy konvencionalizálja a CIDG erőket, azaz integrálja a hagyományos haderők közé. 1964 elején több végzetes Viet Kong támadás is érte az SF elszigetelt CIDG táborait, ahol sok katonát megöltek, pl. Hiep Hoa és Plei Mrong, Nam Dong és Polei Krong. A Hiep Hoa tábor megtámadása volt az a fordulópont, ami után az SF támadó csoportként (strike force troops) tevékenykedett tovább, azaz a Viet Kong elleni támadásokat is elkezdtek tervezni (Kelly, 1990/2008).

A CIDG táborok teljes átadása az ARVN-nek új problémákat hozott a felszínre: míg az etnikai kisebbségekhez tartozó katonák általában megbíztak az amerikai és ausztrál SF katonákban, addig az ARVN és LLDB katonákkal nem alakult ki bizalmi viszony az etnikai konfliktusok miatt. Ennek következtében a parancsnoki lánc sokszor zavarossá vált, továbbá nyelvi problémák is voltak, ezért folyamatos félreértések jellemezték ezt az időszakot (Kelly, 2004).

Ennek következtében lázadások is kitörték: 1964. szeptember 19-20-án nagyobb mértékű lázadás tört ki öt CIDG táborban a VK kormánya ellen. Bon Sar Pa táborában szeptember 19-én a mnong és a degar lázadók az LLDB katonáit meggyilkolták, az amerikai SF csoportot pedig fogságba ejtették, majd elindultak menetben Ban Me Thout felé. A menet során más táborok katonái is csatlakoztak hozzájuk ezek között volt Ban Don, ahol a jarai és degar etnikai csoportokhoz tartozó katonák megkötözték az LLDB katonákat, majd csatlakoztak a többi felkelő csoport menetéhez. A Buon Brieng-i táborban (14. ábra 70. o.) a vietnámi és az amerikai katonákat is bebörtönözték (Stanton, 1990/2008).

A krízist csak 1964. szeptember 28-ra sikerült megoldani, amikor a lázadók szabadon engedték a foglyaikat. Buon Mi Ga táborát a lázadás után a földdel tették egyenlővé, és elhagyták a falut az SF katonái. Buon Brieng táborát 5 nap tárgyalás után feladták a törzsek, de a vietnámi hadsereg az újabb ellenállástól tartva 1965 szeptemberére bezáratta. Az SF számára ez a lázadás különösen nagy problémát jelentett, hiszen ezek a táborok kulcsfontosságúak voltak az erős Viet Kong nyomás visszaveréséhez (Stanton, 1990/2008).

4.9. A CIDG és a konvencionális haderő kapcsolata

Bár a CIDG táborok fegyveres erői jól működtek gyorsreagálású erőként, nem voltak alkalmasak olyan műveletek végrehajtására, amik konvencionális haderőt kívántak volna. Ezt sokszor félreértették a területi parancsnokok és olyan feladatokat szabtak ki a CIDG erőkre,

aminek végrehajtását nem tudták megoldani (Kelly, 2004). Azonban amikor a CIDG erők lehetőségeit és korlátait figyelembe véve használták őket, kiváló eredményeket értek el (Booth, 1992).

A CIDG táborok katonáit kisebb összeütközésekre és járőrözésre képezték ki. Jól lehetett őket használni a Viet Kong utánpótlási bázisok lerohanásához, rajtaütésekhez, a Viet Kongok kommunikációs csatornáinak felszámolásához, kisebb mértékben kutatási és kiürítési műveletekhez. Ugyanakkor nem volt megfelelő felszereltségük, képzettségük és motivációjuk arra, hogy nagyobb Viet Kong vagy reguláris erőkkel megküzdjenek, vagy azok megerősített bázisait megtámadják. Nem lehetett elvárni, hogy a reguláris egységek szerepét átvegyék. Amire jól használhatóak voltak, az a reguláris egységek katonai akciói utáni helyzet ellenőrzése és fenntartása, a helyi biztonság megszilárdítása és a lakosság és az ellátás ellenőrzése.

Az Operation Switchback után a MACV-SOG parancsnoksága alatt a SF feladata új fókuszot kapott: a légierővel és a tengerészgyalogsággal közösen, a műveleti tempót növelve nagyobb volumenű műveletekbe kapcsolódtak be az SF katonái, azaz megjelent az IW. Az USA fő célja a 17. szélességi fokon levő határ felügyelete és az ellenséges tevékenység felszámolása volt, tehát a különleges erők szerepe megnőtt a közvetlen műveletekben.

A CIDG táborokon belül kialakítottak kisebb, könnyen bevethető csoportokat, amik a törzsekhez tartozó harcosokból álló gyorsreagálású erők voltak. Ezeket kezdetben Mobile Strike Force-nak, majd az M kezdőbetű katonai betűzése (Mike) miatt MIKE Force-nak nevezték és sokrétű feladatokat láttak el:

- lezuhant amerikai pilóták megkeresése és megmentése,
- zónák kijelölése,
- tűzszerész feladatok,
- robbanószermentesítési feladatok,
- hírszerzési feladatok ellátása,
- rajtaütések, lesállítások, felderítések végrehajtása.

1965-től a US SF szerepét újradefiniálták, céljuk a Viet Kong megsemmisítése és biztonságos környezet megteremtése és a népesség feletti teljes kontroll kialakítása lett, aminek eszközei a határellenőrzés, a beszivárgási utak ellenőrzése és a Viet Kong bázisok elleni támadások voltak (Kelly, 2004: 77). Ebben az időben az amerikaiak hadviselése Vietnámban a konvencionális hadviselés irányába tolódott el és a CIDG program is követte ezt az átalakulást, ami azt jelentette, hogy a CIDG katonák már nem a saját területük védelme érdekében harcoltak.

1966 őszén a MIKE Force mellett az SF kísérletezni kezdett a törzsi harcosokból szervezett csapatok kiterjesztett támadó műveletekben való részvételével is. Létrehozták a Mobil Gerilla Erők (Mobile Guerilla Forces, MGF) századméretű egységeit, amelyeket a különleges erők képzett ki és vezetett, Francis J. Kelly ezredes parancsnokságával. Az eredeti terv szerint az öt hetes kiképzést követően az egységeket intenzív harci műveletekben akár 60 napig is bevethették, helikopteres dobatással távoli Viet Kong előőrsök és szállítási útvonalak támadására.

Feladataik közé tartozott a határőrzés, a kommunisták beszivárgásának megakadályozása, kommunikáció, ellátási utak biztosítása, támadó műveletek Viet Kong egységek és menedékhelyek ellen, a Viet Kong infrastruktúra felderítése és megsemmisítése, biztonsági zónák létrehozása, valamint lezuhant pilóták felkutatása (Kelly, 2004). Ezeket a műveleteket Blackjack műveleteknek nevezték, Kelly ezredes rádióhívójelére utalva. Az MGF egységeit először 1966 novemberében vetették be, és nagyon hatékonyak bizonyultak, 1968-ban már széleskörűen használták (Tucker, 2011).

Az MGF bevetéseivel két fő probléma merült fel: az első, hogy bár maguk vietnámi etnikai csoportok voltak, a MIKE Force-tól eltérően ritkán laktak abban a régióban, ahol bevetették őket, ami nehezítette az információszerzést. A másik nehézség az ellátási útvonalak megszervezése volt, emiatt a bevetések általában nem voltak hosszabbak 2 hétnél. Ezzel együtt is sikeres kezdeményezés volt, és 1968-ra az MGF és a MIKE Force egyesült, és létrejött a Mobil Csapásmérő Erők Parancsnoksága (Tucker, 2011).

4.10. A CIDG program integrálása az ARVN határvédelmi rendszerébe

A CIDG program a kezdetekben nagyon sikeresen működött, a faluk köré szerveződés, az életminőség javításáért végzett munka, a katonák és civilek együttműködése és a pszichológiai hadviselés gyakorlatilag biztosította a hegyi törzsek lojalitását. Stratégiai szinten azonban nem tudta jól értelmezni sem az amerikai hadsereg, sem az ARVN a CIDG-k működését, és az Operation Switchback utáni kiterjesztése nem volt sikeres (Ives, 2004).

Elszigetelt elhelyezkedésük miatt számos CIDG-tábor került támadás vagy ostrom alá. 1965-ben a VNH erői több mint két hónapig ostromolták a Duc Co-i CIDG-tábort. 1965 júniusában a Vietkong egységei lerohanták a Dong Xoai-i CIDG-tábort, de a CIDG ellenállása miatt nem tudták elfoglalni a várost. 1966 márciusában két VNH ezred megtámadta az A Shau-i CIDG tábort, itt az SF és az LLDB katonák is visszavonulásra kényszerültek. Több CIDG-tábort később létszámbíány miatt elhagytak (Stanton, 1990/2008).

1966-tól a CIDG program teljesen átalakult, a határvédelmi rendszer részévé vált, a MIKE Force és az MGF már az SF felderítő munkáját támogatták a Delta, Omega és Sigma projekt keretében, amelyeket a 5.1.3. *Az SF tevékenysége az Operation Switchback után* fejezet mutat be.

1970 márciusában az USA és a VK katonai vezetői megállapodtak abban, hogy a CIDG táborokat átadják az ARVN számára. Az átadás után a táborok az ARVN határőr járőreinek táboraiként működtek tovább. Az utolsó két CIDG határőr tábort hivatalosan 1971. január 4-én alakították át (Stanton, 1990/2008).

5. Különleges Erők Vietnám térségében

5.1. Az amerikai Különleges Erők (SF, Green Berets) a vietnámi háborúban

Az amerikai hadsereg volt az első, amelyik állandó, nem-konvencionális hadviselést (UW) folytató egységet hozott létre 1952-ben, az Észak-Karolinai Fort Braggban, Robert A. McClure tábornok, az USA Hadsergének pszichológiai hadviselésért felelős vezetőjének javaslatára. A létrehozás célja az volt, hogy rendelkezzenek egy olyan egységgel, amely az ellenség vonalai mögött tud műveleteket végrehajtani. Az erre vonatkozó törvényt⁹ 1952. június 30-án fogadta el az amerikai Kongresszus, ezzel adva felhatalmazást önkéntesek toborzására. A SF kiképzésének fókuszában a beszivárgás és szárazföldi tájékozódási technikák, valamint az ejtőernyő és kis hajók használata állt, amit szabotázs és hírszerzési technikák, kommunikáció, egészségügyi képzés és fegyverismeret egészítették ki (Tucker, 2011).

5.1.1. Az SF aktiválása a Vietnámi Köztársaságban

1957 júniusában aktiválták az 1. Különleges Erők Csoportot (1st Special Forces Group) Okinawán (Japán), ami a csendes-óceáni térség különleges műveleteiért volt felelős. A csoport kiképző teameket küldött a régió több szövetséges hadseregéhez, ahol azok állományának tanítottak különleges műveleti technikákat és művelettervezést (Stanton, 1990/2008). Vietnám területére már 1957-ben megérkezett az első kiképző team, ami a kémelhárítási műveletekre specializált 1. Megfigyelő Csoport 58 vietnámi katonájának tanított kommandó taktikát Na Thrang-ban. Ez a csoport lett az alapja a Vietnámi Különleges Erőknek (LLDB), amit 1960-ban hoztak létre az ARVN-en belül. Szintén 1960-ban a 7-es SF Csoport 30 kiképzője szolgált Vietnámban, ahol az ARVN 60 gyors reagálású (ranger) egységét képezte ki (Tucker, 2011).

1961 elejére a VDK szovjet és kínai támogatással fokozta a VK-ba beszivárgó kémek aktivitását, és ez az USA-tól is válaszlépést kívánt, amelynek kidolgozását a CIA-ra bízták. Ekkortól 9 fős kiképző csoportok (ún. Mobile Training Teams) érkeztek Okinawáról Vietnámba, rotációs rendszerben, melyekben 4 fő volt az 1-es Különleges Erők Csoportból és 5 egyéb katona. Ezek a csoportok a CIA Combined Studies Group (CSG) irányítása alatt tevékenykedtek, és az ARVN katonáinak kiképzését végezték (Stanton, 1990/2008). A Camp

⁹ Public Law 597 of June 30, 1952.

Lang Thank bázison, Saigontól 20 mérföldre keletre képezte az SF és a CIA közösen az ARVN beszivárgó csoportjait, az Agent Ares projekt keretében (Plaster, 1998: 20).

5.1.2. Az SF és az etnikai kisebbségi harcoló csoportok

1961-re mind Kennedy elnök, mind Maxwell D. Taylor tábornok, Kennedy katonai tanácsadója fontosnak tartotta az SF fejlesztését és bevetését Vietnámban, és ehhez minden anyagi és jogi feltételt is megteremtettek. (Tucker, 2011).

Az SF végezte a helyi lakosság kiképzését, önvédelemre, információszerzésre, és kisebb támadó akciókra képezték őket. Emellett az SF fontos célja volt, hogy a lakosságot különböző életminőséget fejlesztő programokkal a VK mellé állítsák: kutakat ástak, iskolákat építettek és egészségügyi ellátást biztosítottak (Plaster 1998).

A különleges erők további feladata volt az ARVN katonáinak képzése, amit középtávon 400 SF katona kihelyezésével kívánt felgyorsítani a NSAM 52, és 52 SF katonát azonnali hatállyal küldött a Da Nang-i bázisra. Itt képezték ki az USA SF katonái az ARVN Első Megfigyelő Csoport (Observation Group) katonáit, akik 41 felderítő műveletet végeztek a laoszi határon. Azonban ezek az egységek nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket és nem tudtak megfelelő adatokat szolgáltatni (Plaster 1998). A SF legnagyobb projektje azonban a CIDG program volt, amit a 4. fejezetben mutatok be részletesen.

5.1.3. Az SF tevékenysége az Operation Switchback után

Az Operation Switchback során az addig a CIA által irányított COIN műveleteket, így a CIDG programot is az amerikai kormány átszervezte a MACV parancsnoksága alá. Ez alapvetően megváltoztatta a korábban is az SF bevonásával végrehajtott műveletek jellegét. 1964-től az SF egységek elsősorban felderítő műveletekbe vettek részt. Három kiemelt jelentőségű hosszú távú projekt volt 1964 és 1966 között, a Delta, az Omega és a Sigma projekt.

Az Op. Switchback után a CIDG táborokat áthelyezték a kambodzsai és laoszi határra, feladatuk a határrégió ellenőrzése lett. A MACV-SOG az SF feladatait átalakította: sokkal nagyobb hangsúlyt fektetett a határrégió felügyeletére és ellenőrzésére. Ezzel kapcsolatban az amerikai és a vietnámi különleges erők közös feladata lett a lakott területeken a határőrizetet ellátó csoportok megszervezése és kiképzése, a határmenti területeken a beszivárgások megelőzésére hírszerzési hálózatok kialakítása, és a határrégió teljes ellenőrzésének megszerzése. A területfejlesztési célok kiszorultak az SF munkájából, a CIDG erők bevetései

egyre inkább az ARVN erőivel közösen történtek. 1964-re 18 határmenti CIDG tábor hoztak létre, ami azt jelentette, hogy egy tábor átlagosan 45 kilométernyi határszakaszt ellenőrzött. Ez a határ szoros ellenőrzését nem tette lehetővé, de a hírszerzés szempontjából továbbra is hasznos maradt (Kelly, 2004). Az átalakítások után is megmaradtak a COIN elemei a műveletekben, de inkább Trinquier (1961) felfogása érvényesült, a lakosság erős kontrolljával, és a hadviselés jellege már IW-ként írható le.

1964 ősztől a CIDG programot az 5. Különleges Erők Csoport koordinálta. Az 5. SF csoport hivatalosan 1964. október 1-én érkezett meg a VK területére, és 1971. március 1-ig tevékenykedett. A csoportot kilenc doktrínális küldetés végrehajtására tervezték: nem konvencionális hadviselés (UW), külföldi belső védelem (FID), Közvetlen fellépés (Direct Action, DA), Felkelésellenes műveletek (COIN), Különleges felderítés (SR), Terrorelhárítás (Counterterrorism, CT), Információs műveletek (IO), Pszichológiai műveletek (PSYOPS), Civil-katonai együttműködés (CIMIC). Az 5. SF csoport felépítése a következő volt: századtörzs, egy SF század, egy híradó század és egy légi szállító század (Kelly, 2004: 10). Az 5. SF Csoport volt felelős a CIDG programban a MIKE Force és a MGF képzéséért és működéséért. Ebben az időszakban még nem voltak kialakult szabványos működési eljárások (Standard Operation Procedure, SOP), a „*Let's try it and see what happens*¹⁰” felfogás alapján dolgoztak, azaz kipróbáltak különféle koncepciókat, és ami jól működött azt a későbbiekben is használták. Nagy hangsúlyt kapott a CIMIC és a pszichológiai műveletek (Kelly, 2004).

Az 5. SF Csoport hozta létre 1966-ban a MACV Recondo School kiképző bázist Nha Trangban, ahol az USA-val szövetséges erőket képezték ki hosszútávú felderítő technikákra.

1964. május 15-én az USA Saigoni missziója új programot indított, a Leaping Lena projektet. Ennek keretében az amerikai SF az LLDB és a CIDG katonáit hosszú távú felderítő műveletekre képezte ki. 1964 júniusában az Operation Switchback során a projekt átkerült a MACV-SOG parancsnoksága alá, és Project Delta néven folytatódott, hosszú távú felderítési és hírszerzési feladatokat végzett.

¹⁰ Próbáljuk meg és nézzük meg, hogy mi történik.

5.1.3.1. A Delta projekt

1964 és 1970 között és a Vietnámi háború egyik leghatékonyabb és legnagyobb erejű harci műveletévé vált (Kelly, 2004). A Delta projekt során az SF a CIDG és az LLDB katonáival együtt végzett felderítő műveleteket, eleinte 6 felderítő csoportot hoztak létre, 2-4 amerikai és 6-8 vietnámi katonával, a reagáló erő pedig az ARVN Ranger zászlóalja volt. 1965-re a Delta projektben 93 amerikai SF katona, 121 LLDB katona, 187 CIDG katona, egy 836 fős ARVN Közvetlen fellépésű támadó erő (Ranger) zászlóalj, egy 105 fős, a nung törzs katonáiból álló biztosító század, valamint egy 36 fős aknavető szakasz és egy 36 fős kárfelmérést végző szakasz vett részt (Tucker 2011). A felderítő szakaszokat általában 5 napos műveletekre helyezték ki olyan területekre, ahol nem volt szövetséges tevékenység. Működése során a Delta projekt felderítette a beszivárgási útvonalakat, számos foglyot ejtett, dokumentumokat szerzett meg és több, mint 70 VNH egységet azonosított a VK területén (Tucker, 2011).

5.1.3.2. Az Omega projekt

Az Omega projektet a Delta projekt sikerén felbuzdulva, annak mintájára, a növekvő katonai hírszerzési igény miatt hozták létre, nagytávolságú felderítési és járőrözési feladatok ellátására. A CIDG program keretében működött, egy felderítő és egy reagáló egységből állt, összesen mintegy 600 fő vett részt benne. Nyolc, egyenként 6 fős felderítő csoport (2 SF és 4 CIDG katona) járőrözött a felderítési zónákban, kommunista ruhába öltözve, megfelelő fegyverekkel és okmányokkal felszerelve hosszabb ideig tevékenykedett a kommunisták által ellenőrzött területeken. A reagáló erő 3 MIKE Force század volt, mindegyik 25 SF és 150 magasan képzett, ejtőernyős CIDG katonából állt. A felderítő csapatok az idejük 60%-át műveleti területen töltötték, információkat szereztek, segítették a kiszabadítani a veszélybe került egyéb csapatokat és segítették a légicsapások megvalósítását (Tucker, 2011).

5.1.3.3. A Sigma projekt

A Sigma projektben, az Omega és a Delta projekthez hasonlóan felderítő és reagáló elemek dolgoztak együtt, összesen 900 CIDG katona és 125 SF katona. A felderítő elem 8 „roadrunner” szakaszból állt, és 8 felderítő szakaszból állt. A „roadrunner” szakaszokban az LLDB 4 katonája kommunista egyenruhában, megfelelő fegyverekkel felszerelve végzett

nagytávolságú felderítő tevékenységet az ösvényhálózatokon, míg a hat fős felderítő szakaszok (2 SF és 4 LLDB katona) kijelölt területen járőröztek és a VNH, illetve a Viet Kongok mozgásáról gyűjtöttek információt. A reagáló erő, az Omega projekthez hasonlóan itt is a MIKE Force 25 SF katonából és 150 ejtőernyős CIDG katonából álló százada volt.

Projekt	Delta	Omega	Sigma
Működés ideje	1964. aug – 1970. nov.	1966. aug. – 1967. nov.	1966. aug. – 1967. nov.
Feladatok	speciális felderítés és hírszerzés	nagytávolságú felderítés és járőrözés	nagytávolságú felderítés
Résztvevők összlétszáma	1414 fő	600 fő	1025 fő
Felderítő csoport összetétele	2-4 amerika és 6-8 vietnámi katona	6 fő: 2 SF és 4 CIDG katona	Roadrunner: 4 LLDB fedetten Felderítő: 2 SF és 4 LLDB katona
Reagáló erő	ARVN Közvetlen fellépésű támadós erő (Rangers)	MIKE Force	MIKE Force
Cél	beszivárgási útvonalak felderítése, foglyok ejtése, dokumentumok megszerzése, VNH egységeinek azonosítása VK területen	információszerzés, a veszélybe került egyéb egységek kiszabadítása, légicsapások megvalósításának segítése	Információ a VNH, illetve a Viet Kong mozgásáról

10. ábra. A Delta, Omega és Sigma projekt összehasonlítása (Saját készítés)

5.2. Az ARVN Különleges Erők (Luc Luong Dac Biet, LLDB)

Az ARVN elit katonai egysége a VK-ban, a Nha Trang bázison jött létre 1960-ban, hírszerzésre, szabotázsra és pszichológiai műveletekre is kiképezték őket. 1 – 4 fős egységekben a VDK-ba küldték az LLDB katonáit, ahol kisebb szabotázsakciókat végeztek, zavargásokat szítottak és hírszerzői tevékenységet is végeztek. Az VDK kormánya nyíltan közölte, hogy az ilyen ügynököket, ha elfogták megkínozták, kihallgatták és kivégezték (Tucker, 2011). 1961-től a CIA-val és az amerikai SF-fel dolgoztak együtt a határellenőrzési és a CIDG programban. 1964-től az LLDB formálisan átvette a CIDG táborok közvetlen irányítását, az amerikai SF hivatalosan csak tanácsadóként volt jelen ebben a programban. 1970 tavaszától az USA SF tervezett kivonulásával összhangban a CIDG táborokat átalakították ARVN ranger táborokká. Ezzel az LLDB-re sem volt tovább szükség, és feloszlatták az egységet.

5.3. Kiegészítő programok, együttműködő fegyveres szervezetek

A CIDG program mellett számos egyéb program is volt, ami a VK kormányát és az amerikaiak hírszerzési munkáját volt hivatott segíteni.

*Hegyi kommandó (később hegyi vadászok)*¹¹: A CIA kezdeményezésére indult 1961 novemberében a kiképző program, ahova a regionális, körzeti törzsi vezetők 15-18 főt küldhettek, akik az SF Hoa Cam-i, majd Plei Yt-ben lévő kiképzőbázisán kaptak képzést. Ez után visszatértek a saját körzetükbe, ahol képessé váltak a Viet Kong gerillák semlegesítésére és hírszerzőként is használni tudták őket a hatóságok. Sajnos a program nem volt sikeres, mivel a törzsi vezetők saját testőrükként és vadász kísérőként használták ezeket a fegyvereseket (Tucker, 2011).

*Nyomkövető program*¹²: A CIA 1962 júniusában indította a programot, a VDK és a VK közötti határ ellenőrzésére tett számos sikertelen kísérletet követően. A Nyomkövető programban a kiképzést az SF végezte, a nyolchetes képzés célja az volt, hogy törzsi katonák képesek legyenek észlelni a Viet Kong mozgásokat és kiiktatni az ellenséges csapatokat.

*Polgárőrség (később Regionális Erők)*¹³: helyben toborzott csendőrségi erők, amik a helyi törzsi vezetők irányítása alatt álltak. A becenevük „Ruff-puff” volt (Tucker, 2011).

*Önvédelmi Alakulatok (később Népi Erők)*¹⁴: falusi szakaszokból állt, amelyek az egyes közösségek védelmét látták el, olyan falukban, ahol az ARVN nem volt jelen (Tucker, 2011).

Katolikus alakulatok: 1962 elejére számos katolikus kötődésű paramilitáris egység jött létre a VK-ban, Diem elnök kezdeményezésére, a CIA támogatásával. Ilyenek voltak a katolikus papokból álló „*Harcoló Atyák*”¹⁵ és a tizenévesekből álló harci szervezet, a „*Katolikus Ifjúság*”¹⁶, vagy *Harcoló Ifjúság*. Ezekhez hasonló volt a politikai alapon szervezett „*Republikánus Ifjúság*”¹⁷, amit *Force Populaire* néven is említene. Ezek a szervezetek a Diem kormány 1963-as bukása után feloszlottak (Tucker, 2011).

Hoa Hao buddhista szekta: a fanatikus buddhista szekta tagjai az amerikai SF-fel együtt dolgozva a Mekong folyó alsó szakaszának biztosítását látta el, a CIDG programhoz csatlakozva (Tucker 2011). Ez a szekta még a második világháború alatt létrehozott falusi önvédelmi csoportokból szerveződött meg, majd a népies miszticizmus és a buddhizmus

¹¹ Mountain Commando (Mountain Scouts).

¹² Trailwatcher program.

¹³ Civil Guards (Regional Forces).

¹⁴ Self Defence Corps (Popular Forces).

¹⁵ Fighting Fathers.

¹⁶ Catholic Youth or Combat Youth.

¹⁷ Republican Youth.

elemeire épített államvallást próbáltak létrehozni, így szembekerültek a Viet Minh-nel. Az indokínai háborúban együtt harcoltak a franciákkal a Viet Minh ellen a Mekong deltavidékének irreguláris harcaiban (Harangi-Tóth, 2022).

Cao Dai: A térség fő vallásaiból (buddhizmus, konfucianizmus és kereszténység) építkező csoport, akinek nagy sérelme volt, hogy a Viet Kong behatolt a Saigontól északra elhelyezkedő megszentelt területeikre (Tucker, 2011). Korábban ez a csoport is harcolt a második világháborúban a japánok támogatásával a franciák ellen, majd 1947-től a gyarmati hatóságok kényszere hatására a franciákat támogtva a Viet Minh ellen (Harangi-Tóth, 2022).

6. A CIDG program tapasztalatai a jelen hadviselésében

6.1. Az SF, mint az innováció forrása

Napjainkban a Különleges Műveleti egységeket rutinszerűen alkalmazzák a közvetlen (pl. terroristák hatástalanítása) és közvetett (pl. szövetséges hagyományos és nem konvencionális erők képzése) műveletekben is (Long 2016). Azonban a KM egységek elfogadottsága a hadseregeken belül nem mindig egyértelmű, még az USA hadseregében sem. Az Amerikai Hadseregben Kelly (2004) leírása alapján hagyomány az elit egységek jelenléte, amelyek kombinálják a gyors problémamegoldó képességet, az egyéni merészséget és a kockázatvállalást. Ilyen csoportok voltak a Minutemen¹⁸ az amerikai Függetlenségi Háború (1775-1883), a Cavalry az Amerikai Polgárháború (1861-65), a Rough Riders önkéntes lovasság az Amerikai-Spanyol háború (1898), a Lafayette Escadrille az I. Világháború, a Rangerek a II. Világháború és a Helicopter Pioneers a Koreai Háború (1950-53) során. A Különleges Műveleti Erők (SF, Green Berets) doktrínája a Vietnámi Háború során alakult ki, és az elmúlt több, mint fél évszázad során maradandónak bizonyult, ezért fontos a kialakulásának történetét feltárni.

Fontos megjegyezni, hogy ezeknek az elit csapatoknak a hagyományosan konzervatív katonatársadalom mindig erős kritikusa volt (Porkoláb 2008, Kelly 2004). Kelly (2004) szerint azért, mert a hadseregben a konzervatív megközelítés messzemenően a legbiztonságosabb, leghatékonyabb és leginkább gyakorlatias. Ugyanakkor az elit egységek jelenléte történelmi tény, és ezek azok az egységek, amelyek a legjobban és leggyorsabban tudnak reagálni az újfajta szükségletekre és új típusú fenyegetésekre, valamint ezek azok, amelyekkel a legjobban lehet az új hadviselési formákat a gyakorlatban is kipróbálni. Hasonló ellentét jelent meg az első indokínai háborúban a reguláris erők és a felderítők között, a GCMA csoportok alkalmazásának lehetőségeit nem tudták jól értelmezni a konvencionális haderőre szorítkozó felfogásban (Harangi-Tóth, 2022).

Az amerikai-vietnámi háború során az SF-t minden főparancsnok feltétel nélkül támogatta, és 1963-tól saját költségvetéssel biztosították működésüket (Kelly, 2004). Ugyanakkor Kelly szerint volt néhány olyan tényező, ami megakadályozta az SF átütő sikerét. Ezek közül a legfontosabb az volt, hogy míg a korábbi háborúkban pl. a koreai háborúban a katonai területszerzés után a kormányzati és a civil szektor át tudta venni a területek irányítását,

¹⁸ Nevüket a gyors bevethetőségük miatt kapták.

Vietnámban, főként a dzsungel borította területeken ez nem volt realitás. A terület felett az tudott hatalmat gyakorolni, aki a legjobban ismerte magát a területet. Kelly (2004) hiányosságnak látja, hogy az amerikai katonák kulturális kompetenciái nem voltak megfelelőek, nem értették jól, hogy mi zajlik körülöttük. A katonai műveleteket más műveleti területen szerzett tapasztalataik alapján tervezték és végezték, nem tudták tudásukat adaptálni. Ehhez több nyelvi, politikai, pszichológiai tudásra lett volna szükség, és szükséges lett volna nagyobb hangsúlyt fektetni a különféle egységek közti együttműködéshez szükséges képességek fejlesztésére is (Kelly, 2004).

Ugyanakkor Kelly (2004) úgy látja, hogy az SF a Vietnámi Háborúban szerzett tapasztalatai maradandó értékeket is teremtek. Bár improvizációból született az SF vietnámi küldetése, 10 éven át kiemelkedően demonstrálták a harci képességeiket és az áldozatkészségüket. A kis létszámú egységek széleskörű szakértelme lehetővé tette a CIDG programon belül nagyon sokféle cél megvalósítását, új taktikák és technikák kipróbálását. Létrehozták a Mobil Gerilla Erőket (MGF), és tökéletesítették a felderítő és biztosító erők működését (Delta, Sigma és Omega projektek). Biztosították a békés területekről a műveleti területek ellátását, és kialakították a nemzetközi katonai együttműködés gyakorlatát a Szabad Világ Katonai Segítségnyújtó Szervezeten belül. Kialakították a dzsungelben az előretolt táborok rendszerét, a Mekong-deltában úszó táborokat építettek ki, az irreguláris alakulatokat hosszú távú műveletekben tudták alkalmazni, és a Mobile Strike Forces keretén belül kiképezték őket ejtőernyős ugrások végrehajtására (Kelly, 2004).

Az SF nemzetközi kiképző központot¹⁹ hozott létre, ahol az amerikai és a Szabad Világ Szövetséghez tartozó nemzetközi katonákat is képezték. Decentralizált logisztikai támogatórendszert dolgoztak ki, amely a műveleti zónában is elért minden egységet. Kézikönyveket adtak ki, amelyekben részletesen leírták az egyes feladatok végrehajtásához szükséges tevékenységeket, legyen szó táborépítésről vagy egy katonai nyomozás lebonyolításáról. Kialakították a jövőbeli doktrínák, szervezetek és felszerelés rendszerét. A Vietnámi Háború időszakában fogalmazták meg, hogy az SF feladata túlmutat a nem-konvencionális hadviselésen (Kelly, 2004).

Van néhány szerző, aki kritikát fogalmaz meg az Operation Switchback utáni feladatbővülés kapcsán. Koven & Mandon (2021) szerint a Vietnámi Háborúban a különleges erők legnagyobb erőssége és legfontosabb különleges képessége az volt, hogy képesek voltak a helyi erők kiképzésére és vezetésére, akár hosszú időn keresztül. A jelenre reflektálva kifejtik, hogy az SF

¹⁹ MCV Recondo School.

esetében a terrorizmus elleni közvetlen fellépésre helyezett túlnyomó - bár érthető - hangsúly a közelmúltban ahhoz vezetett, hogy a terrorista vezetők és segítőik elleni villámgyors, nagy értékű célpontok elleni rajtaütésekhez szükséges készségek fejlesztése került előtérbe. Sajnálatos módon ez a civilekkel való kapcsolatépítéshez szükséges készségek rovasára ment. A helyi ellenállók vagy felkelő erők számára ez könnyebbé teszi, hogy egy hosszabb kampány során ők építsenek ki jobb kapcsolatot a helyi közösségekkel, és megszervezzék az ellenállást vagy a felkelő erőket. Ez a változás Koven & Mandon, (2021) szerint a különleges erők katonáinak jelenlegi generációjánál a nyelvi képességek és a kulturális megértés képességének terén érződik a leginkább, mivel ezeknek fejlesztését sokszor elhanyagolják.

Ugyanakkor Long (2017) megállapítja, hogy az SF erők bevetésének legfőbb előnye a magas képzettségük és megbízhatóságuk. *„A döntéshozók egészen biztosak lehetnek abban, hogy amikor parancsot kapnak rá, az US Army SF katonái a műveletet úgy hajtják végre, ahogy ezt előre megbeszélték. Nem bíjnak ki a felelősség alól és nem keresik az egyéni hasznukat a műveletek során”* (Long, 2017: 41-42). Alkalmazásuk elsősorban taktikai jellegű sikerek eléréséhez vezet, az SF önállóan nem képes stratégiai sikerek elérésére, ehhez a haderőnemek és a politikai szereplők együttműködése (pl. kormányzati támogatás, segélyprogramok fenntartása a célországban) is szükséges.

6.2. A CIDG program és a magyar Különleges Műveleti Erők doktrínája

A különleges erők koncepciója már az 1960-as évek elején megjelent a magyar katonai diskurzusban²⁰, 1970-ben pedig Kőszegvári Tibor készített kandidátusi értekezést, amely Diverzió címmel 1984-ben is megjelent. Ez az első olyan magyar nyelvű mű, amely tudományosan rendszerezve mutatja be a nem-konvencionális hadviselést (Kovács, 2007). Magyarországon az első különleges műveleti zászlóalj 1993-ban vált önálló katonai szervezetté MH 34. Bercsényi László Felderítő Zászlóalj bázisán, majd 2003-ban megalakult a 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj. Több szervezeti átalakítás után az egység jelenleg Magyar Honvédség vitéz Bertalan Árpád 1. Különleges Műveleti Dandár néven működik. Magyar Honvédség Különleges Műveleti Doktrínája először 2014-ben, majd annak jelenleg is érvényes, 2. kiadása 2021-ben készült el.

²⁰ *A Special Forces katonái voltak.* A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának Tájékoztatási Hivatala, 1962. Idézi Kovács, 2007.

A CIDG programok egyes részei jól megfeleltethetők a korunkban működő Különleges Műveleti Erők doktrínájának. Dolgozatomban elkészítésekor a Magyar Honvédség Különleges Műveleti Doktrína 2. kiadás (2021) tartalmaival vettem egybe a CIDG program részleteit.

A US Army SF Vietnámi jelenléte és maga a CIDG program is a mai terminológia szerint katonai segítségnyújtási műveletként kezdődött. Ez definíció szerint civil és katonai szervezetek meghatározott nemzetközi jogi keretek között történő részvétele egy adott kormány programjában (KM doktrína, 2021).

A különleges műveleti erők alkalmazási feltételei közül már a vietnámi tevékenységük kezdeti szakaszában is megjelenik korai jelenlét, mint feltétel. A különleges erők fontos jellemzője, hogy már a válság kibontakozásának időszakában, a katonai jelenlét legkorábbi fázisában jelen vannak a műveleti területen. A US Army SF katonái már 1954-55-ben megjelentek tanácsadóként Vietnámban, feladatuk a válság ezen korai szakaszában az ARVN támogatása, és az etnikai kisebbségekhez tartozó törzsekkel való kapcsolatfelvétel volt.

A jelen KM doktrínájában ez a 21. századra adaptálva, a katonai és a polgári szervezetek közötti kapcsolatfelvétel végrehajtásaként jelenik meg. A jelen doktrínájában is megjelenik a KM bevetési céljaként a terület felmérése, a saját erők vezetési és irányítási képességének előkészítése a műveleti területen, baráti erőknek való tanácsadás, amely mind jelen volt a CIDG programhoz kapcsolódóan, annak teljes megvalósítási időszaka alatt (MH KM doktrína, 2021). A helyi lakosság védelmének kialakítása mellett CIDG program fontos feladata volt, különösen az Operation Switchback után a katonai műveletek támogatásának biztosítása. A CIDG táborok keretét biztosítottak irreguláris fegyveres erők létrehozására és működtetésére. Ennek klasszikus lépései, mint a kezdeti kapcsolatfelvétel, beszivárgás, szervezés, képességépítés fázisai egyaránt részei voltak a CIDG programnak és megtalálhatók a KM doktrínában (2021) is. A tervezési folyamat, a képességépítés és a támogatás kialakításának fázisa is máig megtartotta a CIDG táborok kialakulásánál létrejött gyakorlatot.

Az MH KM doktrína (2021) szerint a kiinduló helyzet minden esetben rossz infrastruktúra és hibás, rossz minőségű fegyverek használata. A támogató képesség kialakításakor a KM erőknek kell gondoskodni a szállítókapacitás, az élelem, felszerelés, fegyverzet, betegellátás biztosításáról, a gépjárműpark és annak javításának megszervezéséről. A támogatottság megszerzéséhez ellentételezésről is gondoskodni kell, pénz vagy pénzhelyettesítő eszköz, csereáru formájában – mint a CIDG táborok esetében a harci kakasok. A jelen doktrínája szerint is fontosak a kultúraazonos pénzhelyettesítő eszközök, mivel a túl sok pénz megjelenése a helyi gazdaságban destabilizációt okozhat. A támogatott irreguláris fegyveres erő a végső fázisban hagyományos katonai szervezetté alakul. Ez a CIDG táborok

esetében 1971-ben történt meg, amikor az utolsó táborok beolvadtak az ARVN határvédelmi rendszerébe.

A CIDG programot egyrészt a különleges felderítés és megfigyelés, másrészt a nem hagyományos hadviselés jellemezte, ami a KM doktrína meghatározása szerint egy idegen ország területén, politikai, gazdasági, szociális, elnyomás alatt élő civil lakosság csoportjainak irreguláris katonai szervezetté való képzése, felszerelése, illetve velük együtt katonai műveletek végrehajtása, hagyományos és nem hagyományos eszközökkel vagy erővel, az alkalmazó állam céljainak elérése érdekében. Az Operation Switchback után a MACV-SOG parancsnoksága alatt az SF tevékenységének központjába a közvetlen és közvetett műveletek kerültek. Az 1964 utáni SF műveletekre volt jellemző az, amit a KM doktrína (2021) a hadviselés alapelveiként fogalmaz meg, azaz a célirányosság, a támadó jelleg, az erőkoncentráció és mozgékonyág, a meglepetés és az egyszerűség és célszerűség.

A CIDG program kultúraközi és nemzetközi program is volt egyszerre. Korai sikereinek fontos összetevője volt az SF katonák kulturális érzékenysége és tudatossága, kulturális adaptációs készségük és nemzetközi együttműködésre való felkészültségük. Egyrészt együtt dolgoztak a helyi törzsekkel, ahol a törzsek életviteléhez kellett adaptálódniuk, másrészt együtt dolgoztak az ARVN katonáival, valamint 1962-től az Ausztrál Hadsereg Képzési Csoportjával, és az FWMF-fel is. Ez a nemzetközi együttműködés azóta is alapvető része a különleges műveleti tevékenységnek, a magyar KM erők a NATO tagjaként rendszeresen vesznek részt nemzetközi missziókban.

Összegzés

A CIDG program a magyar nyelvű, az amerikai-vietnámi háború időszakával foglalkozó szakirodalomban csak említés szinten²¹, a különleges műveleti erőkkel foglalkozó szakirodalomban pedig egyáltalán nem jelenik meg. Az angol nyelvű szakirodalom sem bőséges, de a különleges erők fejlődésének korai szakaszát, illetve az SF vietnámi tevékenységét tárgyaló munkákban megjelenik a CIDG program bemutatása, elemzése.

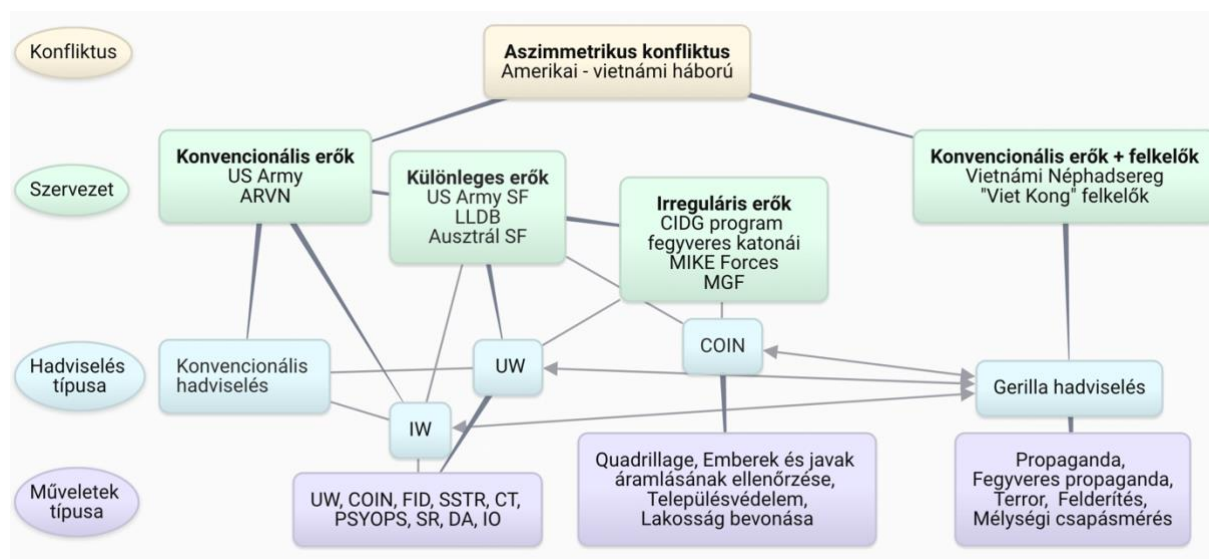
A CIDG program az SF fejlődését tárgyaló munkákban azért is kiemelkedő jelentőségű, mert az SF szerepét tekintve két, gyökeresen eltérő értelmezés jelenik meg, amely szorosan kötődik az Operation Switchback hatására történt profilváltáshoz a CIDG programon belül. A két értelmezés közül az első, a CIDG program kezdetére jellemző megközelítést tartja elsődrendűnek, ahol a helyi lakosság megnyerése, és katonai célú együttműködés kialakítása a katonai tevékenység elsődleges célja (Ives 2007, Stewart 2012), ez köthető Trinquier (1961/1964) és Galula (1964) COIN elméletéhez. A másik értelmezés, amely a 21. század SF feladataira jellemző, 1963-at követően jelenik meg a CIDG program feladatai között: a gyors és közvetlen beavatkozás képessége, amely a mai magyar Különleges Műveleti Erők alapvető feladata is (Honvédelem.hu, 2024).

Az SF tevékenysége sok tekintetben improvizatív volt a vietnámi háború során, ahogy Francis J. Kelly ezredes, az SF 1966-1967 közötti vietnámi parancsnoka fogalmazott, ez a „*Let's try it and see what happens*” időszaka volt. Ez a korszak és feladat teremtett lehetőséget az újítások kipróbálására és szelektálására. A CIDG program újításai nagy mértékben járultak hozzá a SF és később más országok, így Magyarország Különleges Műveleti Doktrínájának kialakulásához.

A szakirodalom feltárása és elemző értékelése során megvizsgáltam a CIDG program társadalmi, politikai és katonai háttérét, a program elemeit négy szintű elméleti keretben értelmeztem. A CIDG program egy aszimmetrikus konfliktus egy eleme volt. Szervezeti szinten amerikai oldalon részt vettek benne irreguláris erők (törzsi harcosok), az amerikai SF, a vietnámi LLDB és az Ausztrál Hadsereg Kiképzési Csoportja, akik a VK-ban jelen lévő és beszivárgó kommunista felkelők („Viet Kong”) ellen harcoltak. A program második időszakában az amerikai és vietnámi konvencionális erőkkel is együttműködött a program, a törzsi harcosok harcoló egységei pedig jobban szervezettek lettek (MIKE Forces, MGF). A hadviselés típusa CIDG programban kezdetekben a francia elméletalkotók által leírt COIN

²¹ Kemény (2018) említi egy alkalommal.

hadviselés volt, később pedig az UW és az IW hadviselésként értelmezhetjük. A CIDG program helyét a dolgozat elméleti keretében a 11. ábra szemlélteti.

11. ábra: A CIDG program helye a dolgozat elméleti keretében

Dolgozatom hipotézisében azt feltételeztem, hogy az Amerikai Hadsereg Különleges Erőinek (US Army Special Forces, SF) 1961 és 1971 között a CIDG programban végzett tevékenysége során olyan innovációk honosodtak meg az SF tevékenységében, amelyek hosszú távon formálták a különleges erők működését, és a Magyar Honvédség Különleges Műveleti Doktrínájában is jelen vannak.

A szakirodalmi elemzés bebizonyította, hogy ez a feltevés helytálló. A CIDG program során számos olyan innováció jelent meg, ami a ma különleges műveleti erőinek hadviselésében is jelen van (Kelly, 2004). Ilyen innováció többek között

- az SF katonák nyelvi és kulturális megértési képességének fejlesztése, mint alapérték,
- a decentralizált logisztikai támogatórendszer létrehozása és működtetése műveleti területen,
- az egyes feladatok végrehajtásához szükséges tevékenységeket lépésről lépésre leíró kézikönyv elkészítése,
- a helyi erők kiképzése és vezetése, akár hosszú időn keresztül,
- a műveletek végrehajtása nemzetközi együttműködésben, és
- a nemzetközi kiképzések létrehozása.

A fenti elemek a NATO műveleteiben kivétel nélkül megjelennek, de más szervezetek (ENSZ, EU, EBESZ) nemzetközi műveleteiben és az azokra való felkészülésben is alapvető feladatokká váltak.

A Magyar Honvédség Különleges Műveleti Doktrína 2. kiadás (2021) a mai, NATO-kompatibilis terminológiát használja, de tartalmilag itt is számos egybeesést sikerült azonosítanom. A magyar KM doktrína az alábbi, az CIDG programban már használt elemeket írja le:

- katonai jelenlét már a válság kibontakozásának fázisában,
- katonai és polgári szervezetek közötti kapcsolatfelvétel,
- műveleti terület előzetes felmérése,
- saját erők vezetési és irányítás képességének előkészítése a műveleti területen,
- baráti erőknek való tanácsadás,
- helyi lakosság védelmének kialakítása,
- szükség esetén rossz infrastruktúrában, rossz minőségű fegyverekkel való munka,
- szállítókapacitás, élelem, felszerelés, fegyverzet, betegellátás biztosítása
- a támogatott irreguláris fegyveres erő konvencionális erővé alakítása.

A dolgozat korlátai, további kutatási lehetőségek

A dolgozat szakirodalmi elemzésre épült. A Magyar Honvédség Különleges Műveleti Doktrína 2. kiadáshoz (2021) csak papírra nyomtatott formában, olvasótermi olvasásra fértem hozzá, ami nem tette lehetővé a dokumentum teljeskörű elemzését. A jövőben egy alaposabb elemzést elektronikus formájú dokumentumon feltétlenül érdemes lenne elvégezni.

A dolgozatban saját empirikus kutatást nem végeztem, de egy interjúkutatás tárgya lehetne, hogy a jelenleg a MH Vitéz Bertalan Árpád 1. Különleges Műveleti Dandár kötelékében dolgozó katonák kiképzésében és munkavégzésében hogyan jelennek meg a CIDG programban kialakult gyakorlatok.

További összehasonlító dokumentumelemzés tárgya lehetne a jelenleg érvényes amerikai, magyar és más NATO tagállamok különleges műveleti doktrínáinak összevetése, valamint a Különleges Műveleti Alaptanfolyamok szerkezetének és anyagainak összehasonlító elemzése is. Mivel én mindkét ország KM Alaptanfolyamát elvégeztem, ez utóbbi kutatási lehetőséget különösen relevánsnak találom, amit a Magyar Honvédség jól tudna hasznosítani. A dolgozat terjedelmi okok miatt nem vizsgálta részleteiben a stratégiai szint kérdéseit, ez szintén további kutatás tárgya lehet, amely segíthetné a különleges műveleti erők funkciójának jobb megértését.

A dolgozat a különleges erők fejlődésének egy fontos, de a hazai szakirodalomban alig érintett fejezetét dolgozza fel. A dolgozat eredményei, különösen a CIDG program két

különböző fázisának megértése hozzájárulhat a különleges műveleti erők funkciójának teljesebb megértéséhez, és a konvencionális erők körében a különleges erők jobb elfogadásához.

Felhasznált irodalom

- ABRAM Francis A. (2021): U.S. Army Special Forces in Vietnam (1957-1972). SOF NEWS. Online: <https://sof.news/history/sf-vietnam-1957-1972/>
- AHERN Thomas L. (2009): Vietnam Declassified: The CIA and Counterinsurgency. University Press of Kentucky.
- BOOTH Lance E. (1992): Gypsies of the Battlefield. The CIDG Program in Vietnam and its Evolutionary Impact. An Historical Study. U.S. Army War College, Carlisle Barracks, Pennsylvania ONLINE: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA247954.pdf>
- BROKHAUSEN Nick (2018): We Few. U.S. Special Forces in Vietnam. Philadelphia & Oxford: Casemate.
- DEPARTMENT OF DEFENCE (2020): Summary of the Irregular Warfare Annex to the National State Defense Strategy. Department of Defense, United States of America. Online: <https://media.defense.gov/2020/Oct/02/2002510472/-1/-1/0/Irregular-Warfare-Annex-to-the-National-Defense-Strategy-Summary.PDF>
- FM 3-05.130 (2008): Army Special Operations Forces Unconventional Warfare. Headquarters, Department of the Army. Online: <https://irp.fas.org/doddir/army/fm3-05-130.pdf>
- FM 3-18 (2014): Special Forces Operations. Headquarters, Department of the Army. Online: <https://info.publicintelligence.net/USArmy-SF-Ops.pdf>
- FORGÁCS Balázs (2009): *Napjaink hadikultúrái. A hadviselés elmélete és fejlődési tendenciái a modern korban*. PhD értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Kossuth Lajos Hadtudományi Kar, Hadtudományi Doktori Iskola Online: <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12154/ertekezes.pdf?sequence=1>
- FORGÁCS Balázs (2020): *Gerillák, partizánok, felkelők. Az irreguláris hadviselés elméletének története – korunk kihívásai*. Zrínyi Kiadó, Budapest. Online: <https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/For%C3%A1cs%20B.pdf>
- GALULA David (1964): *Counterinsurgency Warfare. Theory and Practice*. Frederick A. Praeger Publisher. New York. London. Online: <https://indianstrategicknowledgeonline.com/web/Galula%20David%20-%20Counterinsurgency%20Warfare.pdf>
- HARANGI-TÓTH Zoltán (2022): *Az indokínai háború hatása a hadművészet fejlődésére, a szembenálló felek harcászati, harceljárásbali változásainak tükrében*. Doktori értekezés. Budapest: Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola.

- Online: https://tudasportal.unike.hu/xmlui/static/pdfs/web/viewer.html?file=https://tudasportal.unike.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/18909/harangi_toth_zoltan_doktori_ertekezes.pdf?sequence=1&
- HONVEDELEM.HU (2024): <https://honvedelem.hu/alakulat/magyar-honvedseg-vitez-bertalan-arpad-1-kulonleges-muveleti-dandar.html> (Letöltve: 2024.03. 11.)
- IVES Christopher K. (2007): *US Special Forces and Counterinsurgency in Vietnam. Military Innovation and Institutional Failure.* London and New York: Routledge.
- LAURIE Clayton D. (2016): *CIA and the Wars in South-East Asia 1947-75.* (ed. Andres Vaart). Center for the study of Intelligence. Wahington DC.
- KELLY Francis J. (2004): *Vietnam Studies. US Army Special Forces 1961-1971.* Washington DC: Department of the Army. Online: https://history.army.mil/html/books/090/90-23-1/CMH_Pub_90-23-1.pdf
- KEMÉNY János (2020): *Vietnám Háborúi és békéje 1945-től napjainkig.* Nemzeti Közzszolgálati Egyetem, Budapest. <https://tudasportal.unike.hu/xmlui/handle/20.500.12944/16274>
- KEMÉNY János: *A felkelésellenes hadviselés lakosságközpontú elméletének fejlődése a XX-XXI. században.* Phd értekezés, Budapest, Corvinus Egyetem, 2014. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/769/1/Kemeny_Janos.pdf
- KOVÁCS Csaba (2007): *A Különleges Műveleti Erők helye, szerepe és tevékenysége a 21. század katonai műveleteiben.* PhD értekezés, Budapest: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola.
- KOVEN Barnett S. – Mason, Chris (2021): *Back to the Future: Getting Special Forces Ready for Great-Power Competition.* War on the Rocks. Online: <https://warontherocks.com/2021/05/back-to-the-future-getting-special-forces-ready-for-great-power-competition/>
- LAURIE Clayton, D. (2016): *CIA and the Wars in South-East Asia 1947-75.* (ed. Andres Vaart). Center for the study of Intelligence. Wahington DC.
- LONG Austin (2016): *The Limits of Special Operation Forces.* PRISM 6(3). Online: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1042556.pdf>
- NASM 52 (1961): *National Security Memorandum 52.* ONLINE: https://www.jfklibrary.org/asset-viewer/archives/jfknsf-330-002#?image_identifier=JFKNSF-330-002-p0002 Digital identifier: JFKNSF-330-002-p0037

- NSC 64 (1950): Draft Report by the National Security Council. The Position of the United States With Respect to Indochina. February 27. 1950. ONLINE:
<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1950v06/d480>
- PIASECKY Eugene G. (2009): Civilian Irregular Defense Group. The First Years 1961-1967. Veritas 5(4), 19-28. Online: https://arsof-history.org/articles/v5n4_cidg_page_1.html
- PLASTER John (1998): The Secret Wars of America's Commandos in Vietnam, Onyx
- PORKOLÁB Imre (2008): A különleges műveleti erők szerepe az asszimetrikus kihívásokból adódó katonai feladatok tükrében, különös tekintettel a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemre. Doktori (PhD) értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest. Online: <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/12162/Teljes%20sz%c3%b6veg%21.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- PRADOS John (2015): The US Special Forces. What Everyone Needs to Know®. New York: Oxford University Press.
- RESPERGER István (2018): A válságkezelés és a hibrid hadviselés. Dialóg Campus Kiadó, Budapest. Online: https://nbi.uni-nke.hu/document/nbi-uni-nke-hu/Resperger%20Istv%C3%A1n_A%20v%C3%A1ls%C3%A1gkezel%C3%A9s%20%C3%A9s%20a%20hibrid%20hadvisel%C3%A9s.pdf
- ROSENAU William (2001): Special Operation Forces and Elusive Enemy Ground Targets. Lessons from Vietnam and the Persian Gulf War. Rand Corporation. Online: https://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1408.html
- STANTON Shelby L. (1990/2008): Special Forces at War. An Illustrated History, Southeast Asia 1957-1975. Zenith Press
- STEWART Jesse R. (2012): Controlling the Population: A Study of the Civilian Irregular Defense Group. Master Thesis. U.S. Army Command and General Staff College. Fort Leavenworth, Kansas
- THOMPSON Robert (2005): Defeating Communist Insurgency. Hailer Publishing, St. Petersburg, FL
- TRINQUIER Roger (1961/1964): Modern Warfare. A French View of Counterinsurgency. Pall Mall Press, Great Britain. Online: <https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/combat-studies-institute/csi-books/Modern-Warfare.pdf>
- TUCKER Spencer C. (szerk.) (2011): The Encyclopedia of the Vietnam War: A Political, Social, and Military History. ABC CLIO, Santa Barbara, California, Denver, Colorado, Oxford, England

Függelék

F.1. Az NSAM 52 főbb pontjai

Kennedy elnök hivatalba lépése után nem sokkal, 1961. április 27 és május 12 között készült el az a dokumentum, amely felvázolta az elkövetkező évek amerikai szerepvállalását a Vietnámi Köztársaság területén. A 78 oldalas *National Security Action Memoranda, NSAM 52: Re: Report on the Vietnam Task Force* elérhető és letölthető a John F. Kennedy Elnöki Könyvtár és Múzeum digitális archívumából. A dokumentum bevezetőjében kritikusnak írja le a Vietnámi Köztársaság helyzetét a Viet Kongok gerilla hadviselésének következtében²², és további kockázatként említi a szomszédos Laosz esetleges összeomlását. Az USA a saját célját abban határozza meg, hogy megelőzze a kommunista dominanciát a Vietnámi Köztársaságban és segítse az országban a demokratikus társadalom kialakítását, a cselekvés öt területét meghatározva: katonai, politikai, gazdasági, pszichológiai és titkos cselekvéseket ír le a dokumentum. Kiemeli, hogy a VK-ban a katonai programot erőteljes gazdasági és politikai programnak kell kiegészítenie.

Katonai szerepvállalás: Az 1954-től működő Military Assistance Advisor Group (MAAG) számára biztosította további 20.000 fő kiképzéséhez szükséges feltételeket, akik az ARVN 150.000 fős állományához csatlakoztak. Ehhez az MAAG akkor 685 fős létszámát további 100 fővel bővítette. A nem formális erőket tekintve támogatta a Viet Kong-ok ellen harcoló, 40.000 fős „Self-Defence Force”-ot, ami egy falusiakból álló, önvédelemre szerveződött félkatonai szervezet volt, illetve a 68.000 fős „Civil Guard”-ot, ami milíciaként jött létre és csak 1964-ben integrálták az ARVN-be. Támogatták és légi és vízi védekezés kiépítését, radarkapacitás kiépítésével a berepülő kommunista felderítő gépek észlelésére, illetve a parti őrség (dzsunka erők) támogatására.

A laoszi és a VDK határ jobb védelme érdekében feladatul szabta a ARVN támogatását a határellenőrzési feladatok ellátásához szükséges rendszer felállításában. Ehhez a MAAG-on belül egy 6 fős támogató csoport kialakítását is előírta. Ennek a támogató csoportnak volt a feladata a nomád törzsekkel való együttműködés előkészítése és a technikai feltételek kialakítása. Rendelkezett egy Harcászati fejlesztő és teszt-központ kialakításáról 4 fővel.

²² A terminológiát tekintve a régióra az NSAM 52 „*South Vietnam*”-ként hivatkozik, ez a Vietnámi Köztársaság területét jelenti. Az ellenséget a kommunistákban jelöli meg, akikre vagy kommunistaként, vagy Viet Kong-ként hivatkozik. A gyakorlatban ezek részben a Vietnámi Dolgozók Párja déli tagjai, részben Vietnámi Néphadsereg katonái, akik gerilla hadviselést folytattak a VK területén.

Megkezdte a civil-katonai kapcsolatok fejlesztését, egy 14 fős csoporttal, akik a Vietnámi Köztársaság kormányának egészségügyi, népjóléti és közszolgálati feladatait támogatták. Rendelkezett további 400 fő SF katonai kihelyezéséről Nha Trang-ba, hogy gyorsítsa az ARVN különleges műveleti egységeinek képzését, és tovább kívánta növelni az ARVN állományát 200.000 főre. Emellett további amerikai erők telepítéséről is határozott, amelyek fő feladata a ARVN támogatása és képzése volt, a Saigontól távoli területeken.

Politikai szerepvállalás: Alapvetően a Vietnámi Köztársaság demokratikus stabilizálása volt az USA célja, Diem elnök helyzetének megerősítésével: megtervezte Johnson akkori alelnök látogatását, illetve a Diem kormány népszerűsítését. Célja volt az ország elismertetése és státuszának javítása, aminek megvalósításához elsődlegesen a Kambodzsával való kapcsolatok fejlesztését jelöli meg. Emellett ENSZ megfigyelők behívását javasolja, akik a külföldről támogatott kommunista ügynökök tevékenységét vizsgálnák. A katonai biztonsági lépéseknél elsődlegesnek tartotta annak hangsúlyozását, az USA fő célja az, hogy segítse a Vietnámi Köztársaságot a kommunista agresszió ellenében.

Gazdasági szerepvállalás: Három fő célt fogalmazott meg a dokumentum: elsődlegesen a hosszú és rövidtávú fejlesztési programok megindítása vidéken, amelyben a vidéki közösségekkel közvetlenül dolgoznak együtt amerikai tanácsadók, erre a célra elkülönített 3-5 millió dolláros költségvetéssel. További cél volt rövid távon a Vietnámi Köztársaság kormányának anyagi és tanácsadói támogatása gazdasági és pénzügyi kérdésekben, valamint hosszú távú, 5 éves gazdasági fejlesztési programok beindítása.

Pszichológiai kampány: Az ARVN tömegtájékoztatási programjának segítése, ami segíti a kommunista-ellenes katonai tevékenység széleskörű elfogadtatását. A vietnámi sajtóban és a világsajtóban is a kommunista beszivárgásról és a kommunisták által elkövetett terrorcselekményekről rendszeres tudósítások elhelyezése és információ közzététele a VDK-beli rossz életkörülményekről a média számára és ezzel párhuzamosan mezőgazdasági kísérleti projektek megvalósítása nemzetközi civil szervezetek bevonásával, az életkörülmények javítása érdekében. Különálló célként jelent meg a Vietnámi Köztársaságban fogva tartott Viet Kongok rehabilitációja, tőlük nyilatkozatok begyűjtése, amelyek a kommunizmus tévedéseit hangsúlyozzák. Ez utóbbi tevékenységben részt vettek az USA Hadseregének civil kapcsolatokkal, pszichológiai hadviseléssel és katonai elhárítással foglalkozó egységei, az USA hírszerzése és az USA Saigoni Nagykövetsége is.

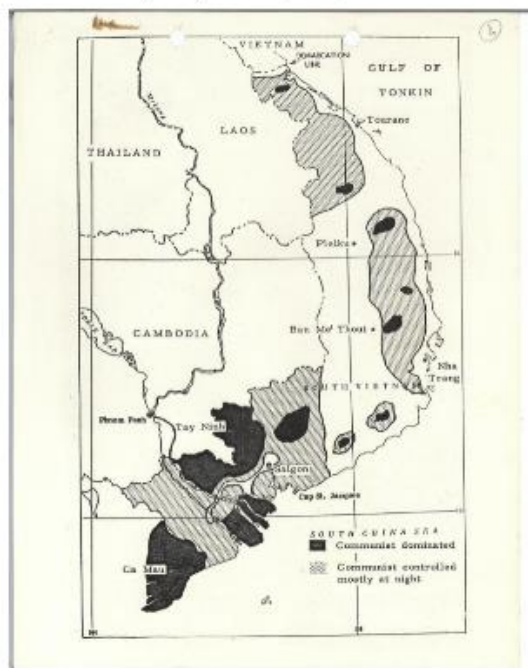
Titkos akciók: A hírszerzés, politikai-pszichológiai műveletek és a nem hagyományos hadműveletek folytatása, a CIA tevékenységének fokozása, ami megteremti majd a lehetőséget

majd a CIDG (Civilian Irregular Defence Groups) program elindítására, és az ARVN tagjainak COMINT képzése.

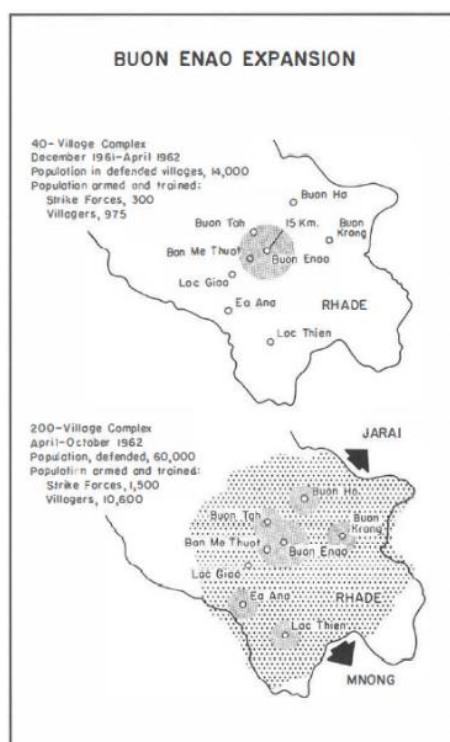
F.2. Képek

12. ábra. Kommunista befolyás a Vietnámi Köztársaságban. A NASM 52 melléklete.

National Security Action Memoranda [NSAM]: NSAM 52, re: Report of the Vietnam Task Force

13. ábra. A korai CIDG táborok elhelyezkedése (Kelly, 2004: 29)

14. ábra. Buon Brieng CIDG tábora. (Stanton 1990/2008: 84)

F.3. A dolgozatban használt rövidítések

ARVN	Army of the Republic of Vietnam	a Vietnámi Köztársaság Hadserege (1955-től)
CIA	Central Intelligence Agency	USA Központi Hírszerző Ügynökség
CIDG	Civil Irregular Defense Groups	Civil Irreguláris Védelmi Csoportok
CIMIC	Civilian-Military Cooperation	Civi-katonai együttműködés
COIN	Counterinsurgency	Felkelésellenes (műveletek, erők)
CT	Counterterrorism	Terrorizmus elleni műveletek
DA	Direct Action	Közvetlen műveletek
DGR	Doctrine de la guerre révolutionnaire	forradalmi hadviselés doktrína
DNFF		Dél-vietnámi Nemzeti Felszabadítási Front
EMIFT	Szárazföldi Erők Egyesített Vezérkara	État-Major Interarmées Forces Terrestres
EOD	Explosive Ordnance Disposal	Robbanóanyag ártalmatlanítás
FID	Foreign Internal Defense	Külföldi Belső Védelem
FWMF	Free World Military Forces	Szabad Világ Haderői
GCMA	Groupement de Commandos Mixtes Aéroportés	Légiszállítású Vegyes Kommandós Csoport
IED	Improvised Explosive Devices	Rögtönzött robbanóeszköz
IKP		Indokínai Kommunista Párt
IO	Intelligence Operation	Hírszerzési és kémelhárítási tevékenységek
IW	Irregular Warfare	Irreguláris katonai műveletek
KM		Különleges Műveleti Erők
LLDB	Luc-Luong-Dac-Biet	Az ARVN Különleges Erők
MA	Military Assistance	Katonai segítségnyújtás
MAAG	Military Advisory and Assistance Group	Katonai Segítségnyújtási és Mentoráló Csoport
MACV	Military Assistance Command – Vietnam	Katonai Segítségnyújtási Parancsnokság – Vietnám
MGF	Mobile Guerilla Force	Mobil Gerilla Erők
MIKE Forces	Mobile Strike Forces	Mobil Csapásmérő Erők
NFH		Népi Felszabadító Hadsereg
NSAM	National Security Action Memorandum	Nemzetbiztonsági Intézkedési Memorandum
PSYOPS	Psychological Operations	Pszichológiai műveletek
RVN	Republic of Vietnam	Vietnámi Köztársaság (Dél-Vietnám)
SDECE	Service de Documentation Extérieure et de Contre-Espionnage	Külföldi Hírszerző és Kémelhárító Szolgálat

SEATO	Southeast Asia Threaty Organization	Dél-Kelet Ázsiai Szerződés Szervezete
SF / USSF	US Army Special Forces / Green Berets	Az USA hadseregének különleges műveleti erői
SLAM	Seek, Locate, Annihilate, Monitor	kereső, lokalizáló, megsemmisítő és monitorozó századok
SOF	Special Operation Forces	Különleges Műveleti Erők (összevont)
SOG	Studies and Observation Group	Tanulmányi és Megfigyelő Csoport
SOP	Standard Operation Procedure	Szabványos működési eljárás
SR	Special Reconnaissance	Különleges Felderítés és megfigyelés
UW	Unconventional Warfare	Nem-konvencionális katonai műveletek
UXO	Unexploded Ordnance	Fel nem robbant töltet
VC	Viet Cong	Vietkong, Népi Felszabadító Fegyveres Erők (NFFE) katonái, kommunista gerillák a VK-ban. Az elnevezést a Diem kormány használta, jelentése „vietnami komcsi”.
VDK		Vietnámi Demokratikus Köztársaság
VDP		Vietnámi Dolgozók Pártja
VK		Vietnámi Köztársaság
VM	Viet Minh	1941-től Liga Vietnám Függetlenségéért, 1951-től Vietnámi Nemzeti Front – Az indokínai háborúban a franciák ellen harcoló kommunista vezetésű gerillamozgalom, 1954-től a Vietnámi Demokratikus Köztársaság politikai vezetése
VNA	Vienamese National Army	Vietnámi Nemzeti Hadsereg (1950-1955)
VNH		Vietnámi Néphadsereg